

Populärversion av Lupp 2021

ENKÄTFABRIKEN

BORLÄNGE

“Jag tycker man borde mer kolla på hur folk i grundskolan mår och hur skolan går för dem. Och att försöka hjälpa dem må sina mål och tro på dem och göra så det får den motivationen att bli vad dem vill och att dem kan om dem kämpar.”

- Tjej, högstadiet

Innehållsförteckning

Sammanfattning	4
Bakgrund och syfte	6
A. Bakgrundsfrågor	7
B. Fritid	8
C. Skola	14
D. Politik och samhälle	19
E. Trygghet	24
F. Hälsa	27
G. Arbete	30
H. Framtid	32
Fördjupningsområden	34
Slutsatser och rekommendationer	37

**Innehållet i rapporten
är färgkodat!**

Sammanfattning

Att ha kunskap om unga och deras livsvillkor är en viktig förutsättning för kommunernas arbete i alla förvaltningar och områden. Både barnkonventionen som nu är lag och Sveriges ungdomspolitik betonar vikten av att alla beslut som tas, som på något sätt rör barn och unga, alltid ska utgå från ett barn- och ungdomsperspektiv. I Sverige beslutade riksdagen år 2014 om en ny ungdomspolitik. De nya målen för ungdomspolitiken är att alla ungdomar (mellan 13 och 25 år) ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. Alla beslut som tas och insatser som genomförs rörande unga ska utgå från dessa mål. Tre prioriterade områden har även tagits fram i det ungdomspolitiska handlingsprogrammet och dessa är: ungdomars inflytande, egen försörjning och psykisk hälsa.

Vi rekommenderar att man läser hela rapporten för att få en mer heltäckande bild av ungdomarnas livsvillkor i Borlänge. Några sammanfattade reflektioner presenteras dock här.

Fritiden i Borlänge

Andelen som är nöjda med sin fritid och med utbudet av aktiviteter är på en liknande nivå som år 2018. Totalt sett svarar 87-89 % av både högstadie- och gymnasieungdomarna att de är nöjda med sin fritid. Killar är dock mer nöjda än tjejer, och jämfört med tidigare år har könsskillnaden när det kommer till nöjdhet med fritiden ökat. När det kommer till andelen unga som saknar fritidsaktiviteter har könsskillnaden däremot minskat.

En hög andel av ungdomarna i Borlänge, 73 % av tjejerna och 78 % av killarna, tränar eller idrottar regelbundet och runt hälften är ute i naturen minst en gång i veckan. Det finns dock också vissa könsskillnader, och bland annat framgår att killar spelar onlinespel, dataspel eller tv-spel i klart högre grad än tjejer, medan tjejer i högre grad än killar spelar teater, gör musik eller dansar och håller på med foto, film, målar, skriver eller pysslar. Över tid kan vi även se att tjejernas regelbundna vanor på fritiden har förändrats en del. Andelen tjejer som spelar teater, gör musik eller dansar har minskat, medan andelen som spelar onlinespel, dataspel eller tv-spel har ökat sedan 2018. Det är också en något mindre andel som läser och håller på med foto, film, tecknar/ målar, skriver, pysslar eller syr. Bland killar är vanorna mer oförändrade sedan 2018.

Inflytande i skolan och kommunen

Andelen unga i Borlänge som vill vara med och bestämma om olika saker i skolan är hög, medan andelen som känner att de får vara med och bestämma är lägre. Högstadieungdomarna i Borlänge ser sig dock i högre grad än rikssnittet få vara med och bestämma om flertalet aspekter i skolan, och det har skett en viss positiv utveckling jämfört med 2018. Bland gymnasieungdomarna har det däremot skett en viss negativ utveckling.

30 % av högstadieungdomarna och 44 % av gymnasieungdomarna vill påverka i frågor som rör kommunen. Andelen högstadieungdomar som vill påverka i Borlänge är klart lägre än rikssnittet (41 %). Sedan år 2018 har andelen unga som vill påverka i Borlänge minskat tydligt. Andelen som ser sig ha möjligheter att påverka i kommunen är lägre

än andelen som vill påverka. 16-17 % av både högstadie- och gymnasieungdomarna ser sig ha ganska eller mycket stora möjligheter att föra fram sina åsikter till de som bestämmer i kommunen. Andelen killar som ser sig ha möjligheter har även minskat över tid. Eftersom det gällande vissa aspekter skett en negativ utveckling ifråga om ungas syn på inflytande kan det vara viktigt för kommunen att närmare undersöka vad förändringarna beror på och på olika sätt arbeta med inflytandefrågor både i skolan och i kommunen som helhet.

Tryggheten i Borlänge

I frågorna om trygghet syns tydliga könsskillnader. Killar har i högre grad än tjejer utsatts för stöld, hot och misshandel under de senaste sex månaderna, medan tjejerna i högre grad har utsatts för sexuellt våld/utnyttjande. Andelen unga som har utsatts för stöld har minskat något sedan 2018 och bland killar har även andelen som utsatts för hot minskat något. I övrigt har unga utsatts i liknande grad som år 2018.

När det kommer till utsatthet för mobbning ser vi att tjejer i högre grad än killar utsatts enstaka gånger eller en längre period under de senaste sex månaderna. Andelen högstadieungdomar i Borlänge som svarar att de utsatts för mobbning är dock lägre än både region- och rikssnittet. Över tid har andelen som utsatts för mobbning minskat något, framför allt bland killar.

Vidare framgår att tryggheten på de flesta platser i kommunen är hög och relativt oförändrad sedan år 2018. Tryggheten är dock lägre i kollektivtrafiken, på stan och på fritidsgårdar/ungdomens hus eller liknande, främst bland tjejer. Jämfört med rikssnittet känner sig ungdomarna i Borlänge mindre trygga i kollektivtrafiken och på stan, och gymnasieungdomarna känner sig även mindre trygga på ungdomens hus/fritidsgårdar eller liknande.

Stora skillnader i hälsa mellan kön

Liksom år 2018 framgår det i årets resultat att det finns stora skillnader i kön vad gäller hälsa. 80 % av killarna och 55 % av tjejerna svarar att de mår mycket eller ganska bra. I årets resultat har andelen tjejer som bedömer sin hälsa som mycket eller ganska bra även minskat och skillnaden mellan könen har därmed ökat över tid. Tjejer upplever även regelbundna psykiska och somatiska besvär i högre grad än killar. 56 % av högstadietjejerna och 61 % av gymnasietjejerna svarar exempelvis att de känner sig stressade flera gånger i veckan eller oftare. Motsvarande andel bland killarna i båda åldersgrupperna är 27 %. Andelen tjejer som upplever besvär har även ökat över tid medan killar upplever besvären i samma grad som år 2018.

Jämfört med regionsnittet syns inga större skillnader när det kommer till ungas hälsa i Borlänge. Jämfört med rikssnittet ser vi däremot att högstadieungdomarna i Borlänge bedömer sin hälsa som bra i lägre grad. Gymnasieungdomarna i Borlänge upplever besvär med huvudvärk eller ont i magen i högre grad än rikssnittet.

I enkäten fanns även en fråga om hur Corona har påverkat ungdomarna i olika avseenden. Det är en relativt hög andel tjejer (34 % av högstadietjejerna och 46 % av gymnasietjejerna) som svarar att deras psykiska hälsa blivit lite eller mycket sämre på grund av Corona. Motsvarande andel bland killar är 11 % (högstadiet) och 21 % (gymnasiet).

Bakgrund och syfte

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors Lupp-undersökning har år 2021 genomförts i Borlänge på högstadiet i årskurs 8 samt på gymnasiet i årskurs 2. Undersökningen genomfördes under hösten 2021 och insamlingen gjordes genom en webbenkät på skolorna. Insamlingen har skötts av kommunen och analys samt sammanställning har gjorts av Enkätfabriken på uppdrag av Borlänge.

I denna populärversion redovisas endast utvalda frågor. För en mer heltäckande bild av ungdomarnas situation i Borlänge hänvisar vi till huvudrapporten.

Svarsfrekvens

Totalt har 453 elever av 563 på högstadiet i årskurs 8 svarat på undersökningen. Svarsfrekvensen på högstadiet är således 80 %. På gymnasiet i årskurs 2 har 569 elever svarat på enkäten, utav totalt 654 elever. Detta ger en svarsfrekvens om 87 %. Därutöver har gymnasieungdomar som studerar i andra kommuner i Dalarna, men som svarat att de bor i Borlänge, lagts till i resultatet både över tid och i årets resultat. Dessa ungdomars svar har dock inte lagts till i avsnittet om skolan. Totalt 70 % av de svarande i gymnasiet bor i Borlänge kommun, resterande 30 % bor i en annan kommun. I den här typen av skolundersökningar beror bortfallet ofta på att hela klasser inte har haft möjlighet att delta i enkäten eller att elever varit sjuka.

Högstadieskolorna i Borlänge som deltog var: Forssacklackskolan, Maserskolan, Gylle skola, Domnarvets skola, Ornäs skola och Immanuelskolan (fristående). Gymnasieskolorna som deltog var: Hagagymnasiet, Soltorgsgymnasiet, Hushags- och Erikslundgymnasiet, Introduktionsprogrammen, Ljungbergsgymnasiet och Rhythmus (fristående).

Analys

Enkätfabriken har analyserat och sammanställt resultaten för att i denna rapport ge en bild av ungdomarnas upplevelser. Rapporten innefattar först och främst statistik uppdelat på ålder samt kön. Jämförelser, inte bara för kön utan även med avseende på andra faktorer, möjliggör en större förståelse för huruvida alla ungdomar har lika villkor och möjligheter i samhället. Denna kunskap är viktig för att kunna arbeta vidare med förändring och för att anpassa insatserna. Observera att nedbrytningar endast redovisas om minst 10 personer har svarat i den aktuella gruppen.

I den löpande texten samt i tabeller kan även jämförelser med rikssnittet för Lupp (de kommuner som genomfört Lupp år 2021) samt regionsnittet i Dalarna för Lupp 2021 (totalresultatet för de kommuner i region Dalarna som deltog i Lupp 2021) nämnas.

Rapporten innehåller även fördjupad analys i form av sambandsanalyser. De områden som Borlänge kommun valde var: "Fritid", "Trygghet och studiero" samt "Jämlik hälsa, jämlik trygghet och jämlikt lärande". I Borlänge har kommunen även valt att analysera skillnader mellan bostadsområden i de tre valda fördjupningsdelarna. Avslutningsvis i denna populärversion lyfts delar av vad som framkommit genom sambandsanalyserna. Därutöver inkluderar populärversionen en kortare version av de slutsatser och rekommendationer som avslutar huvudrapporten.

A. Bakgrundsfrågor

Frågor om bakgrund och familj

I den första delen ställdes några frågor om ungdomarna och deras familj.

Som det framgår av bilden nedan är könsfördelningen relativt jämn bland de som svarat på Lupp-enkäten, 46 % är tjejer och 51 % är killar. Totalt sett svarar 12 % att de har en långvarig nedsatt funktion eller sjukdom*, se även diagram A4 på nästa sida.

*Frågan som ställdes var: "Har du någon sjukdom eller någon nedsatt funktion, som inte är tillfällig, och som innebär att du har svårigheter att delta i olika aktiviteter, t.ex. i skolan, med vänner eller på din fritid?" Andelen unga som svarat "Ja" på frågan i Borlänge är på en liknande nivå som för regionsnittet och rikssnittet

Om de svarande:

*12% totalt har en
långvarig nedsatt
funktion*

*46% tjejer
51% killar
3% annan könstillhörighet*

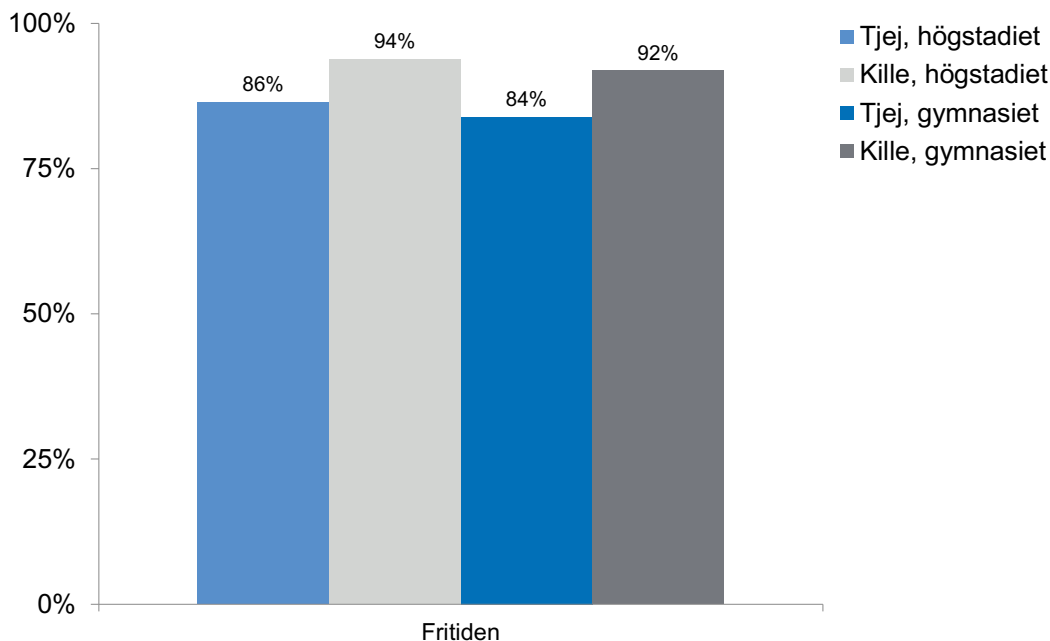
*82% Heterosexuella
1% Homosexuella
4% Bisexuella
13% Övrigt/annat/
vill ej svara*

B. Fritid

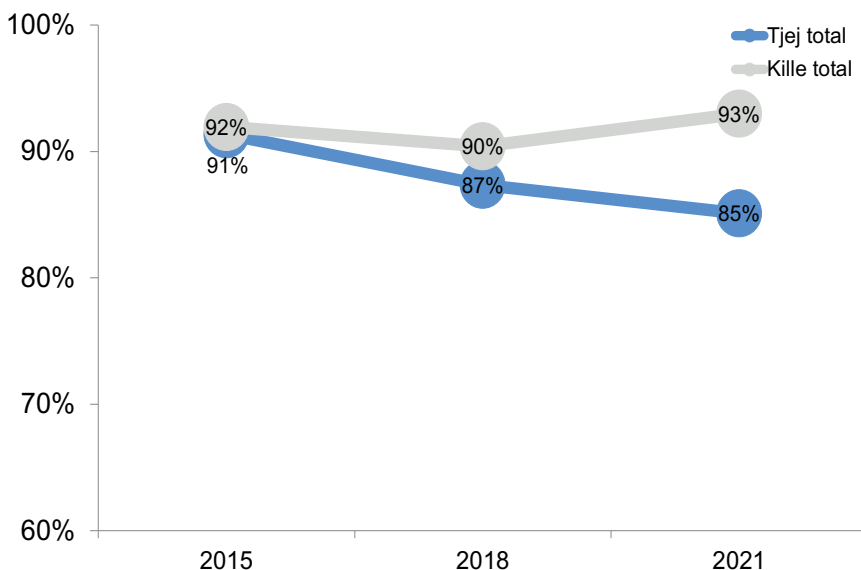
Frågor om fritid

I diagrammet nedan redovisas andelen nöjda med sin fritid i Borlänge. Killar är nöjdare än tjejer både i högstadiet och gymnasiet. Över tid har andelen nöjda ökat något sedan 2018 bland killar men minskat något bland tjejer. Skillnaden mellan könen har därmed ökat.

Hur nöjd eller missnöjd är du med ditt liv när det kommer till din fritid?
Andel som svarat "mycket nöjd" eller "ganska nöjd"

B0b. Andel nöjda med sin fritid: Jämförelse över tid

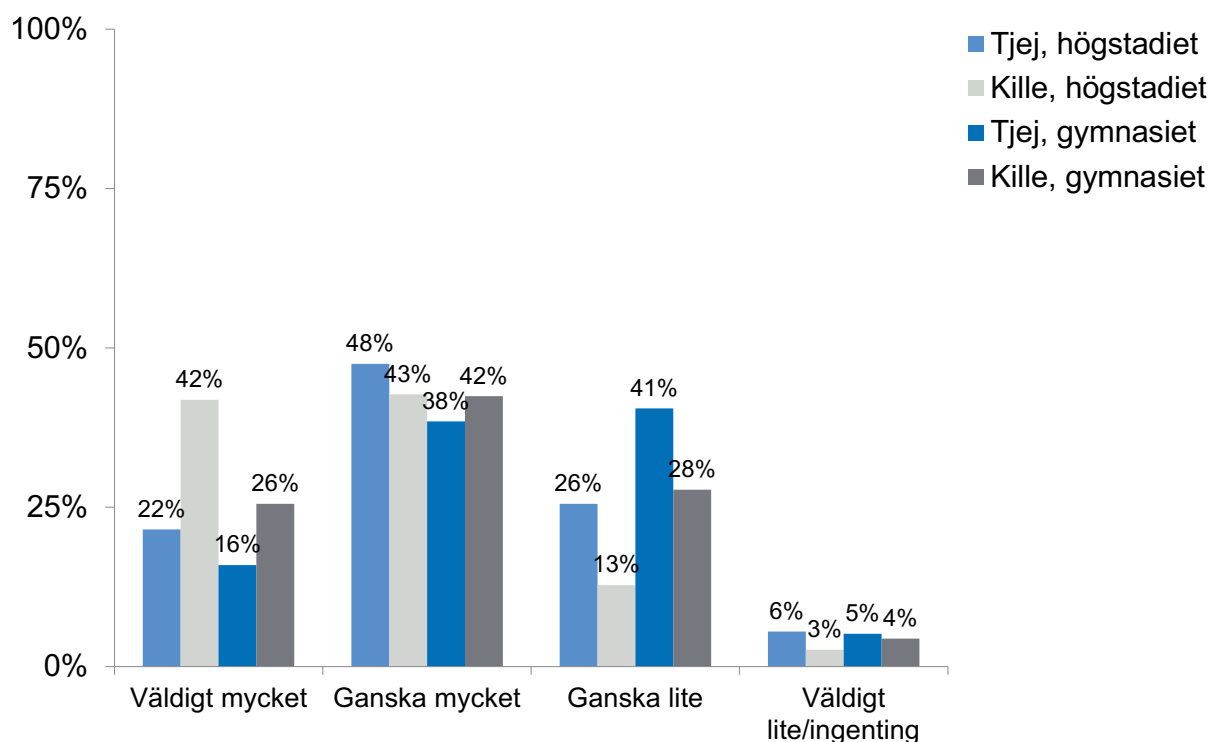

Utbud av fritidsaktiviteter

När det handlar om utbudet av fritidsaktiviteter i kommunen eller hur mycket det finns att göra så framkommer i diagrammet nedan att tjejerna är mindre nöjda med utbudet än killarna samt att högstadiekillarna är den absolut nöjdaste gruppen. Ungdomarna i Borlänge är ungefär lika nöjda som år 2018.

Ungdomarna i Borlänge är ungefär lika nöjda med utbudet av fritidsaktiviteter som rikssnittet. Jämfört med regionsnittet är högstadieungdomarna i Borlänge något mer nöjda.

Hur mycket eller lite tycker du att det finns att göra på fritiden?

Andel som svarat att det finns "väldigt mycket" eller "ganska mycket" att göra på fritiden: Jämförelse med Dalarna och rikssnittet

Borlänge högstadiet	Dalarna högstadiet	Riket högstadiet	Borlänge gymnasiet	Dalarna gymnasiet	Riket gymnasiet
76%	69%	75%	60%	57%	63%

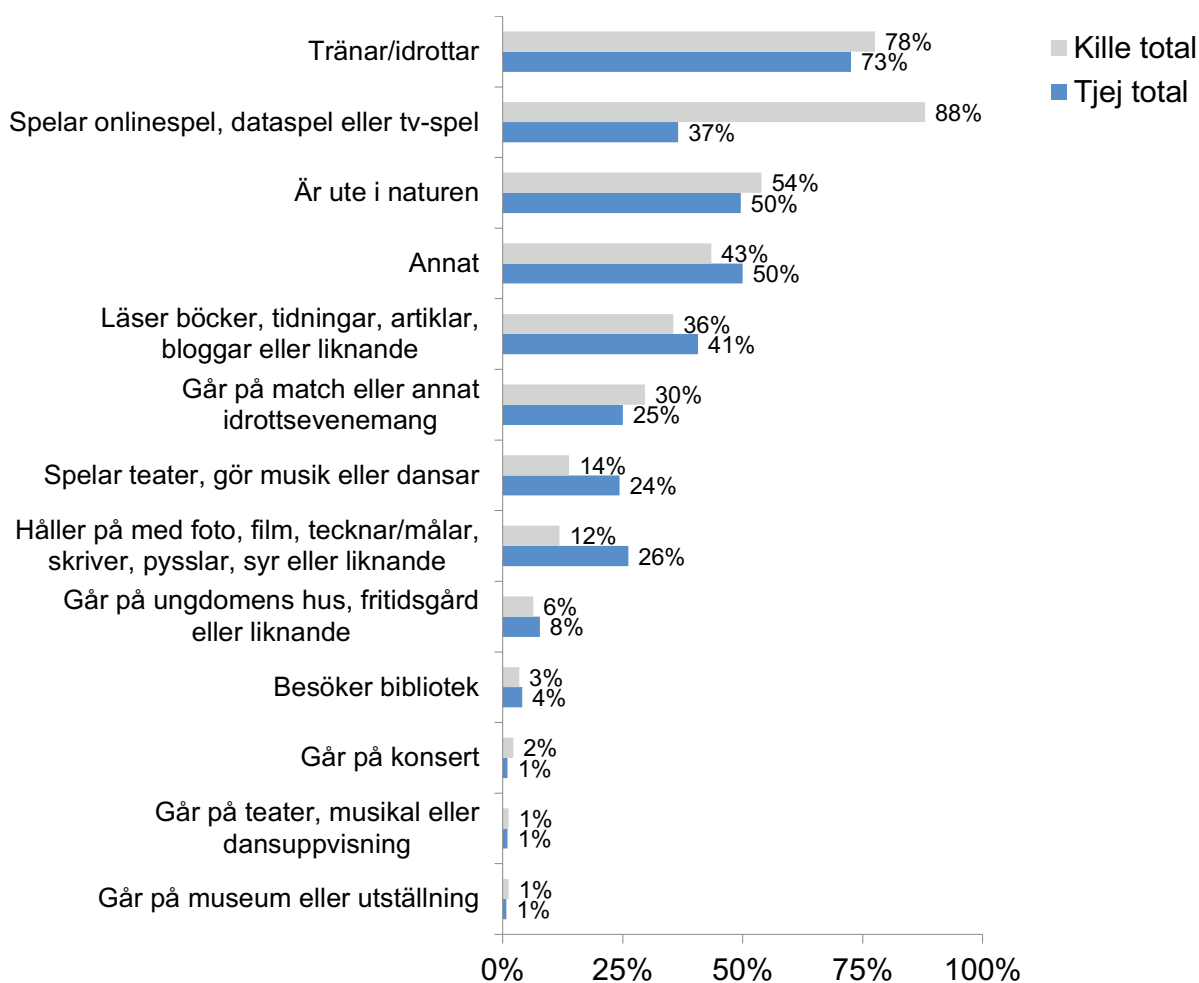
Vad ungdomarna gör och hur ofta

I diagrammet nedan redovisas vilka aktiviteter ungdomarna regelbundet (minst en gång i veckan) sysselsätter sig med. Vad som framgår är att en hög andel, 73-78 % av både killarna och tjejerna, tränar eller idrottar minst en gång i veckan. En andel om 50-54 % är ute i naturen minst en gång i veckan.

Det finns även könsskillnader - den största rör andelen som spelar onlinespel, data-spel eller tv-spel vilket killar gör i klart högre grad än tjejer. Andelen tjejer som spelar har även ökat sedan 2018.

Resultatet i Borlänge gällande vad ungdomarna gör minst en gång i veckan är i många fall likt rikssnittet för Lupp. Högstadiungdomarna i Borlänge tränar i något lägre grad än rikssnittet, men spelar online-, data- eller tv-spel i något högre grad. Ungdomarna i Borlänge är även ute i naturen i lägre grad än både regionsnittet och rikssnittet.

Hur ofta gör du följande saker på din fritid? Andel som svarat "en gång i veckan" eller oftare

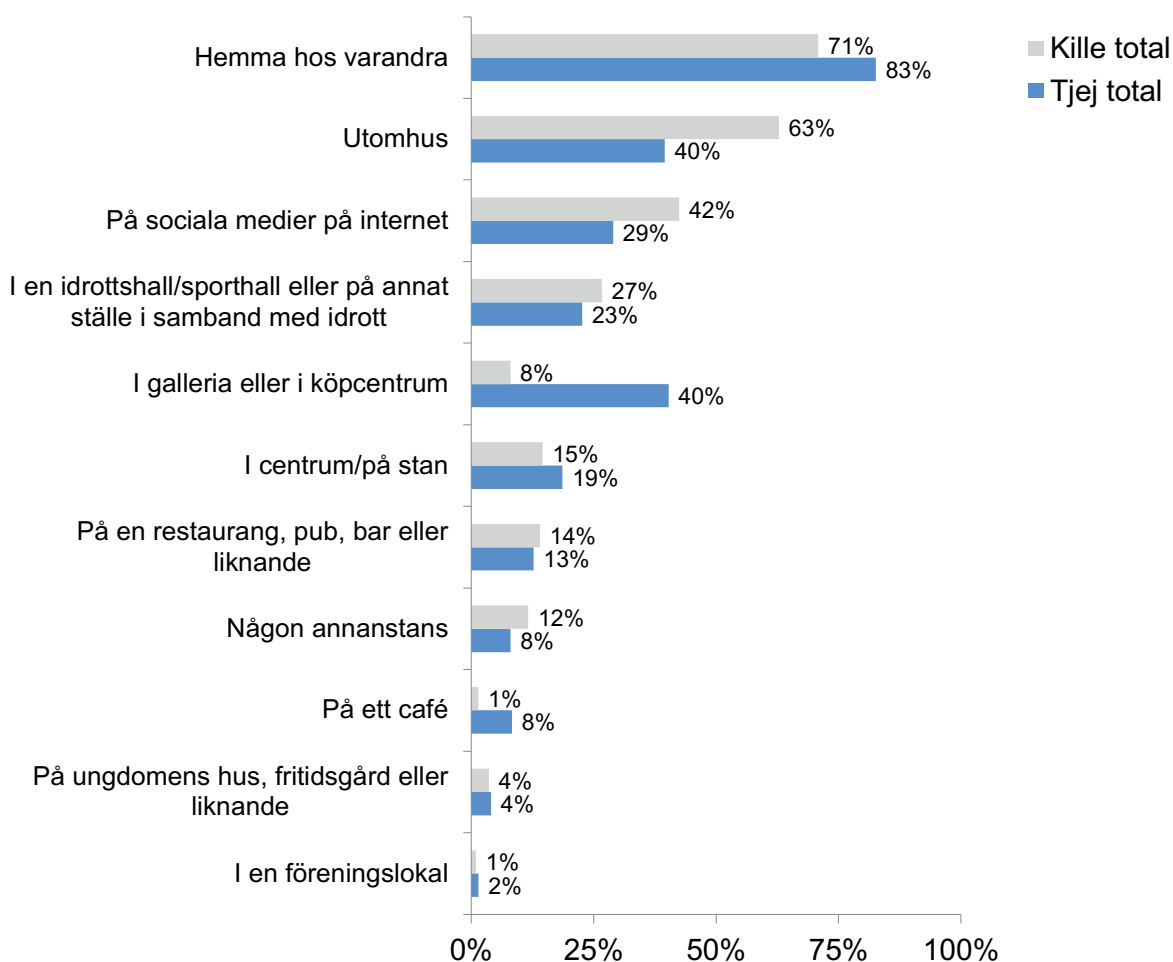

Var ungdomarna träffas på fritiden

Vad gäller var ungdomarna brukar träffa sina kompisar på fritiden är det vanligast att träffas hemma hos varandra. En väldigt hög andel av tjejerna, 83 %, svarar att de brukar träffa sina kompisar hemma hos varandra. Bland killar är motsvarande andel något lägre, 71 %. Näst vanligast är att träffas utomhus, vilket 63 % av killarna och 40 % av tjejerna gör.

En större andel killar (42 %) än tjejer (29 %) anger att de brukar träffas på sociala medier. Däremot träffas en större andel tjejer (40 %) än killar (8%) i galleria eller köpcentrum.

När du träffar dina kompisar på fritiden, var brukar ni då vara?

Vilka aktiviteter som saknas

Ungdomarna fick även svara på en fråga om det saknas några fritidsaktiviteter där de bor. Totalt 18 % av högstadieungdomarna och 32 % av gymnasieungdomarna svarar att de saknar aktiviteter. De som saknar aktiviteter kunde även i fritext skriva vad för fritidsaktiviteter de saknar. Mötesplatser av olika slag önskas av många ungdomar, exempelvis någonstans att hänga med sina vänner och ungdomsgårdar/fritidsgårdar. Flera kommenterar även att de saknar evenemang och aktiviteter för unga i Borlänge. Det finns också de som efterfrågar aktiviteter som inte kostar så mycket.

En del kommenterar även att de saknar olika sporter, som basket, slalom och boxning. Andra saknar platser där de kan utöva idrott/aktiviteter, som en öppen idrotts-hall, stall, utegym, tennishall, fotbollsplan och fler skateboard-ramper. Det finns också de som saknar köpcentrum och butiker.

Nedan redovisas några citat från ungdomarna.

"Saknar lokaler som man kan hyra tex i en timme eller mer så att man kan göra musik eller en annan fritidsaktivitet"

- Kille, gymnasiet

"Vill ha mer allmänhetens skridskoåkning och även gratis inträde för ungdomar/studenter i olika sportevenemang."

-Tjej, gymnasiet

"Jag hade gärna haft en cykelklubb, gokartbana och någon form av motorklubb för folk i min ålder."

- Kille, högstadiet

"Typ en ungdomsgård där det finns plats att typ umgås och sitta och prata i soffor typ och spela pingis typ."

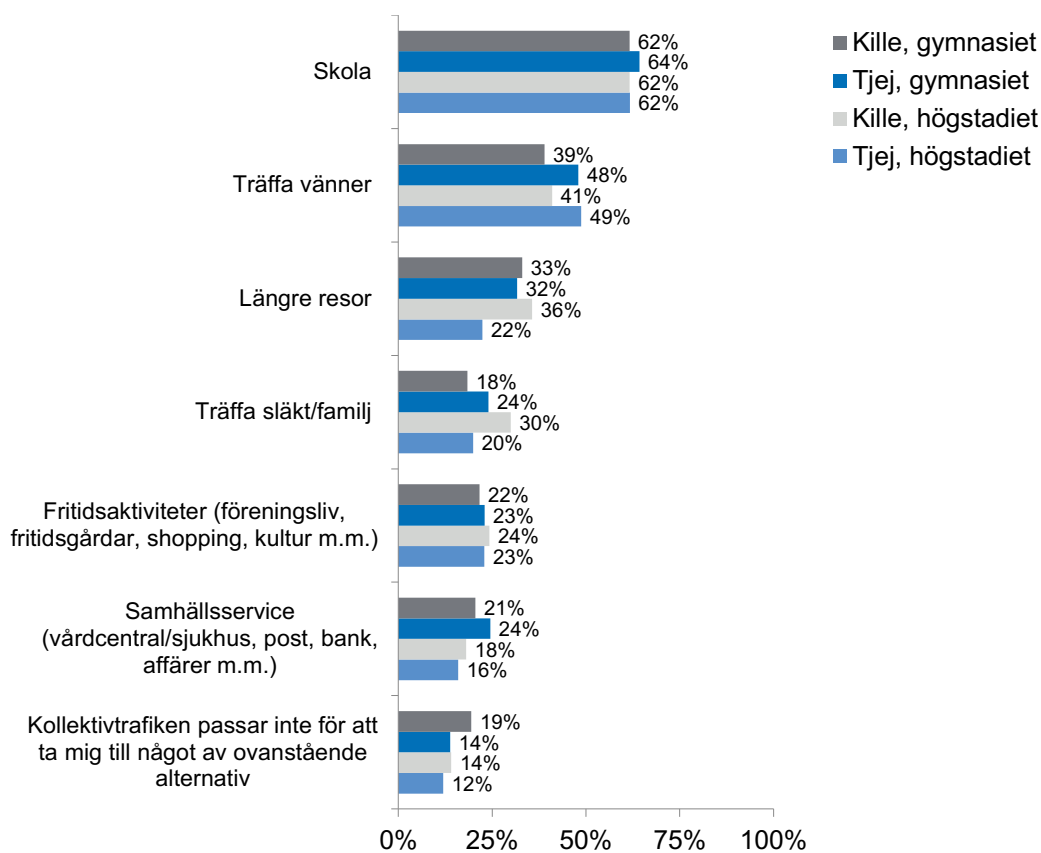
-Tjej, högstadiet

Kollektivtrafiken

I Dalarna ställdes även en regionspecifik fråga om huruvida kollektivtrafiken passar ungdomarnas behov av att ta sig till och från olika platser.

Vad som framgår är att majoriteten av ungdomarna i Borlänge anser att kollektivtrafiken passar deras behov av att ta sig till och från skolan. Andelen som svarar att det passar deras behov att ta sig till andra platser är lägre. 22-24 % svarar exempelvis att kollektivtrafiken passar deras behov av att ta sig till fritidsaktiviteter. Gymnasiekillar svarar i högst grad, 19 %, att kollektivtrafiken inte passar deras behov alls.

Kollektivtrafiken passar mina behov att ta mig till och från:

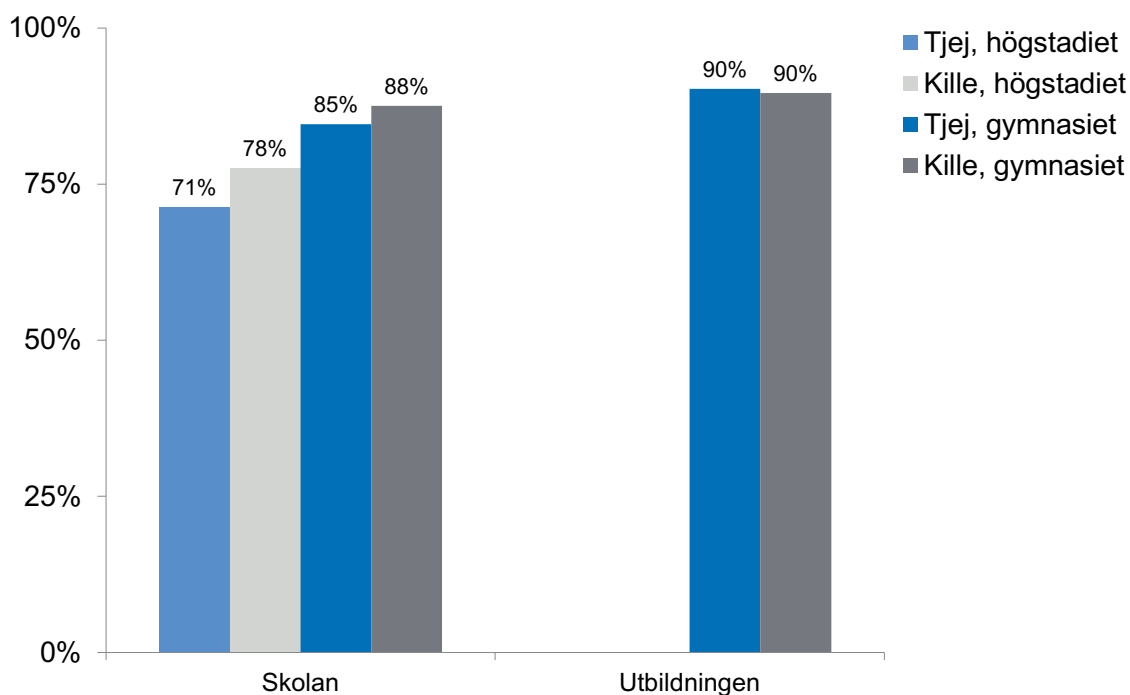

C. Skola

Generell nöjdhet

I diagrammet nedan redovisas andelen som är nöjda med skolan och utbildningen. Endast gymnasieungdomarna fick svara på frågan om hur nöjda de är med utbildningen. Vad som framgår är att gymnasieungdomarna är nöjdare med skolan än vad högstadieungdomarna är. Ungdomarna i Borlänge är ungefär lika nöjda som rikssnittet och regionsnittet. Andelen högstadieungdomar som är nöjda med skolan är lägre än år 2018, medan gymnasieungdomarna är ungefär lika nöjda som tidigare både med skolan och utbildningen.

Hur nöjd är du med ditt liv när det handlar om följande?
Andel "mycket nöjd" eller "ganska nöjd"

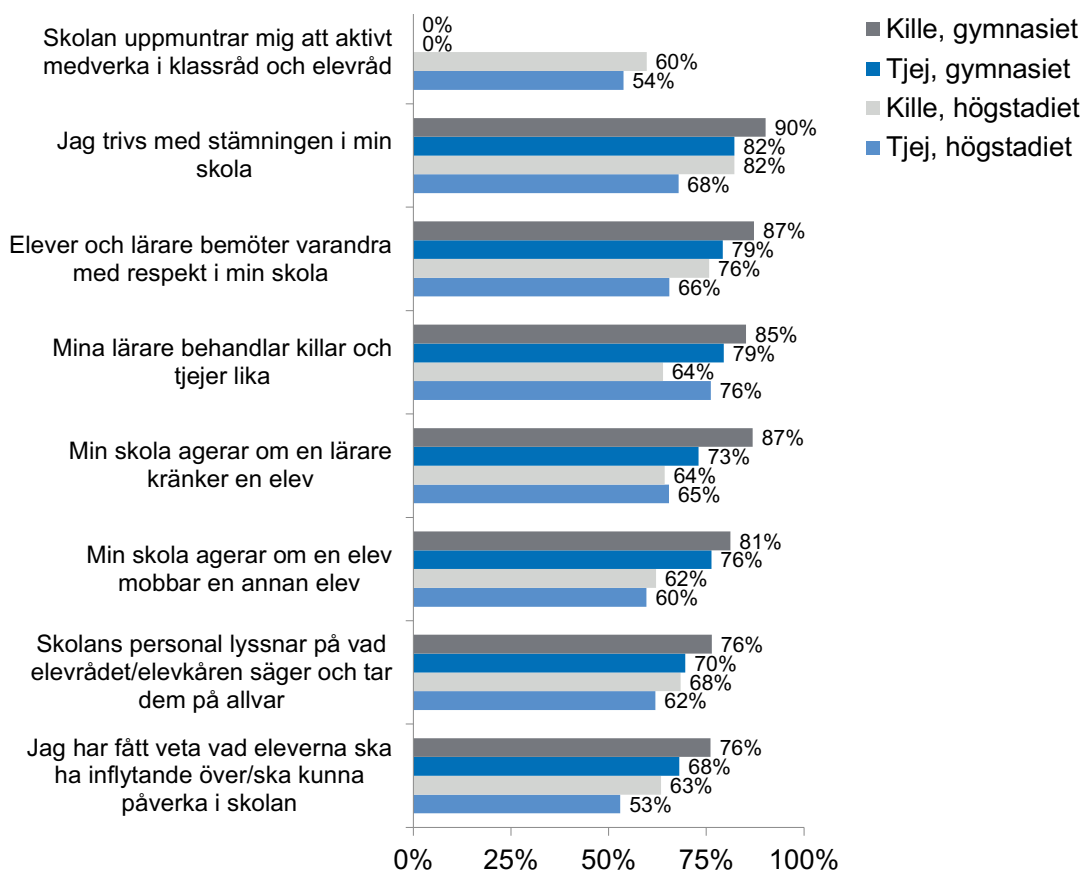

Trivsel och stämning

I frågorna som rör trivsel och stämning i skolan framkommer det i Borlänge att gymnasieungdomarna generellt är mer nöjda än högstadieungdomarna. Ungdomarna i Borlänge är något mer nöjda gällande flera aspekter än regionsnittet och rikssnittet. Jämfört med 2018 har inga större förändringar skett, varken i högstadiet eller gymnasiet.

Hur tycker du att det stämmer in på hur det är på din skola? *

Andel som svarat att de "stämmer helt" eller "stämmer till stor del"

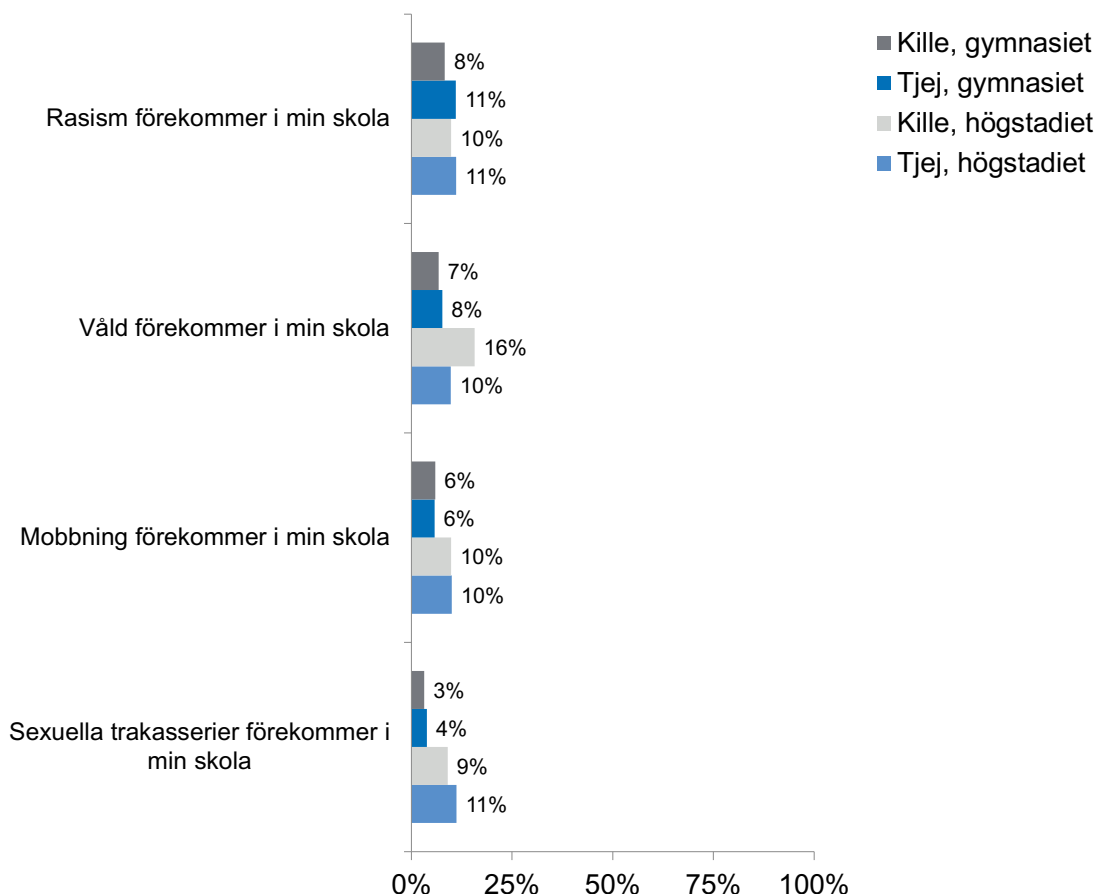
*OBS! Andelen som svarat 'vet ej' är bortplockad ur redovisningen för diagrammet ovan för att ge en mer rättvis bild av instämmandegraden. Andelen som svarat vet ej varierar stort i frågorna och är mellan 1-40 %. Notera även att endast högstadieungdomar fick svara på frågan "Skolan uppmuntrar mig att aktivt medverka i klassråd och elevråd".

Rasism, våld, trakasserier och mobbning

Ungdomarna fick även ta ställning till huruvida rasism, våld, mobbning eller sexuella trakasserier är problem som förekommer på skolan. Vad som framgår är att våld är vanligast på högstadiet, men även rasism, sexuella trakasserier och mobbning förekommer. I gymnasiet är rasism mest förekommande, men även där förekommer samtliga problem i någon grad. Killar i högstadiet sticker ut med högst andel (16 %) som svarat att våld förekommer i skolan.

Andelen högstadieungdomar som instämmer i att våld och rasism förekommer har minskat sedan 2018, främst vad gäller våld. För gymnasieungdomar är resultatet mer likt hur det såg ut 2018, men en något högre andel instämmer i att rasism förekommer.

Hur tycker du att det stämmer in på hur det är på din skola? Andel som svarat "stämmer helt" eller "stämmer till stor del"

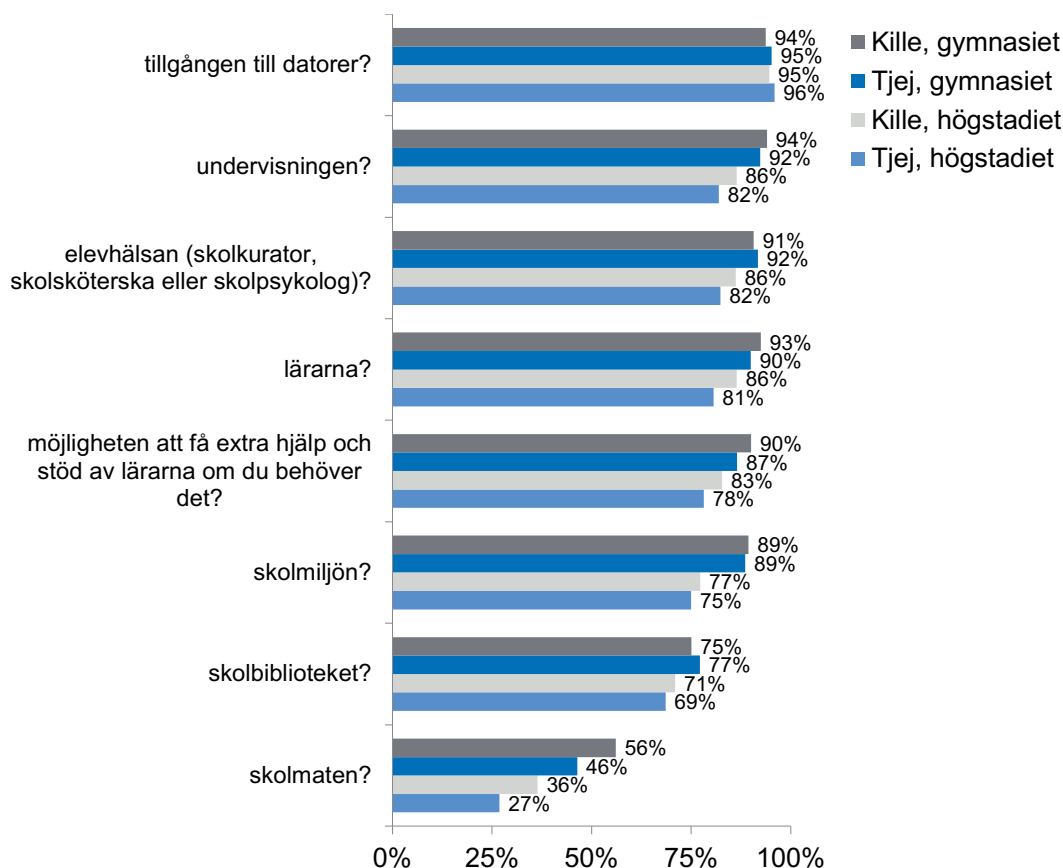

Omdöme skola

Lupp-enkäten innefattar även frågor om en rad centrala aspekter av ungdomarnas skolsituation, såsom skolbiblioteket, skolmiljön, skolmaten, undervisningen, lärarna, elevhälsovården, tillgången till datorer samt möjligheten att få extra hjälp eller stöd.

I diagrammet framgår att en hög andel ungdomar i både högstadiet och gymnasiet är nöjda med tillgången till datorer, lärare, undervisning och elevhälsan. Gymnasieungdomarna är något mer nöjda än högstadieungdomarna i de flesta frågor.

Nu kommer några frågor om din skola. Vad tycker du om... Andel som svarat "mycket bra" eller "ganska bra"

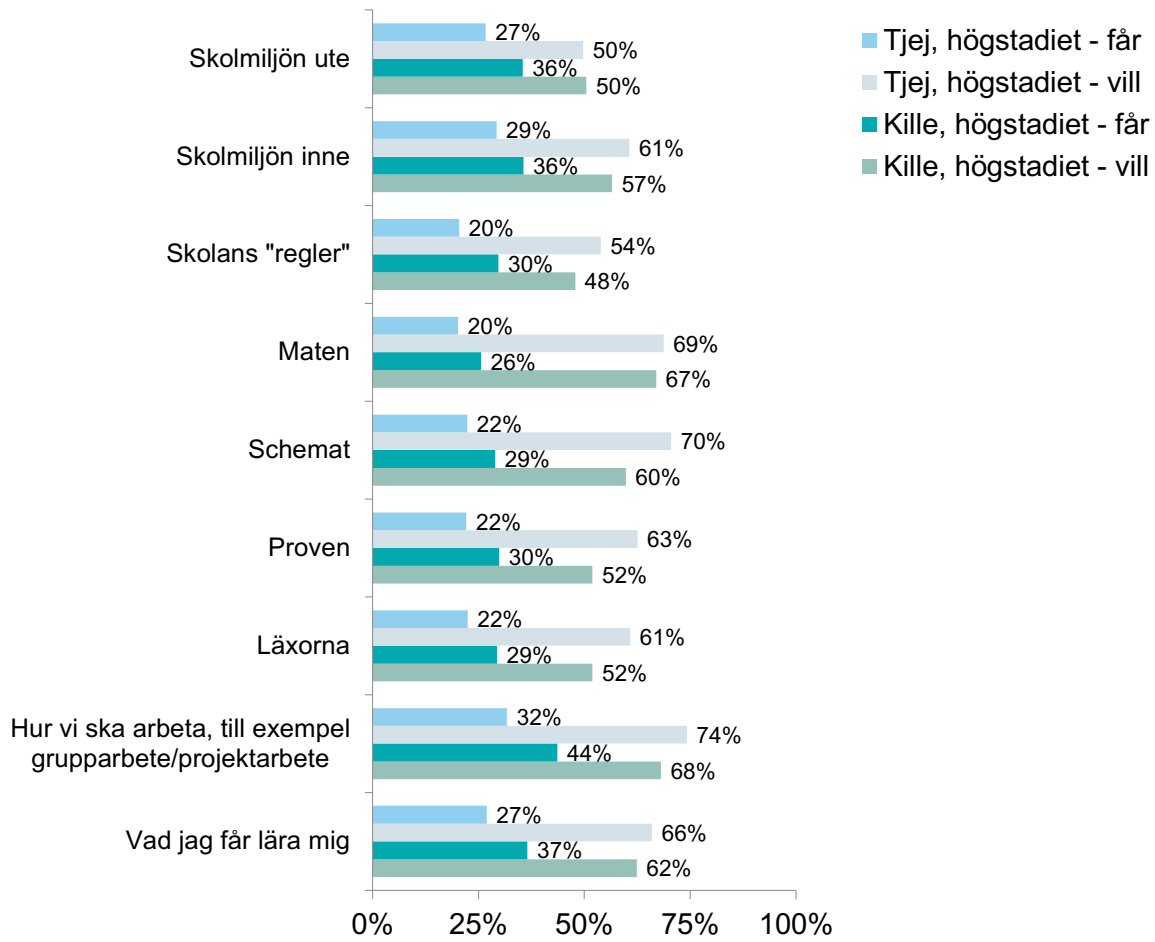

Elevinflytande

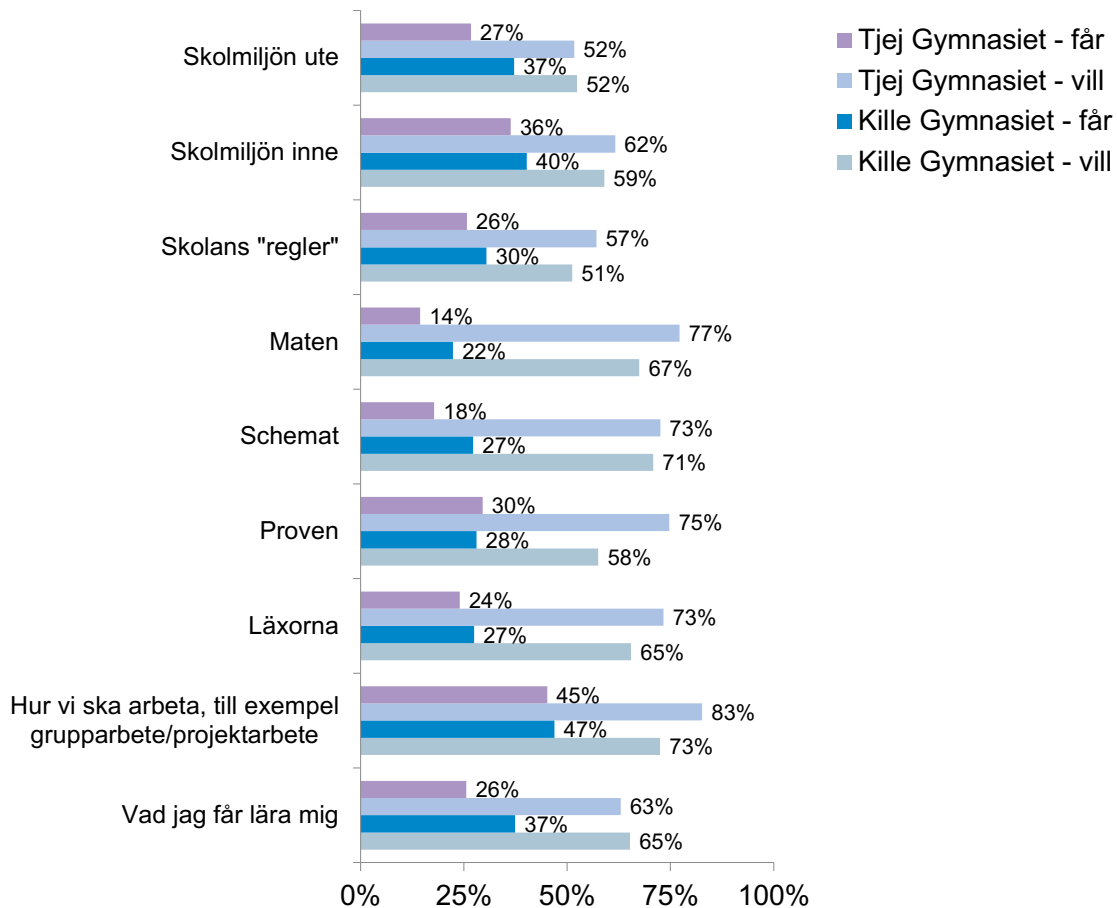
I diagrammen på följande sida redovisas andelen ungdomar i högstadiet och gymnasiet som svarar att de vill respektive får vara med och påverka om olika aspekter i skolan. Vad som framgår är att andelen unga som vill påverka är hög, medan andelen som anser att de får vara med och bestämma är lägre. Tjejer i båda årskurser svarar att de vill påverka olika saker i något högre grad än killar. Killar svarar däremot i något högre grad än tjejer att de får vara med och påverka olika saker.

Hur man ska arbeta (grupparbete/projektarbete) är det som både högstadie- och gymnasieungdomarna anser att de i högsta grad får vara med och bestämma om idag.

Högstadiet: Hur mycket eller lite vill/får du som elev vara med och bestämma om följande? Andel som svarat "väldigt mycket" eller "ganska mycket"

Gymnasiet: Hur mycket eller lite vill/får du som elev vara med och bestämma om följande? Andel som svarat "väldigt mycket" eller "ganska mycket"

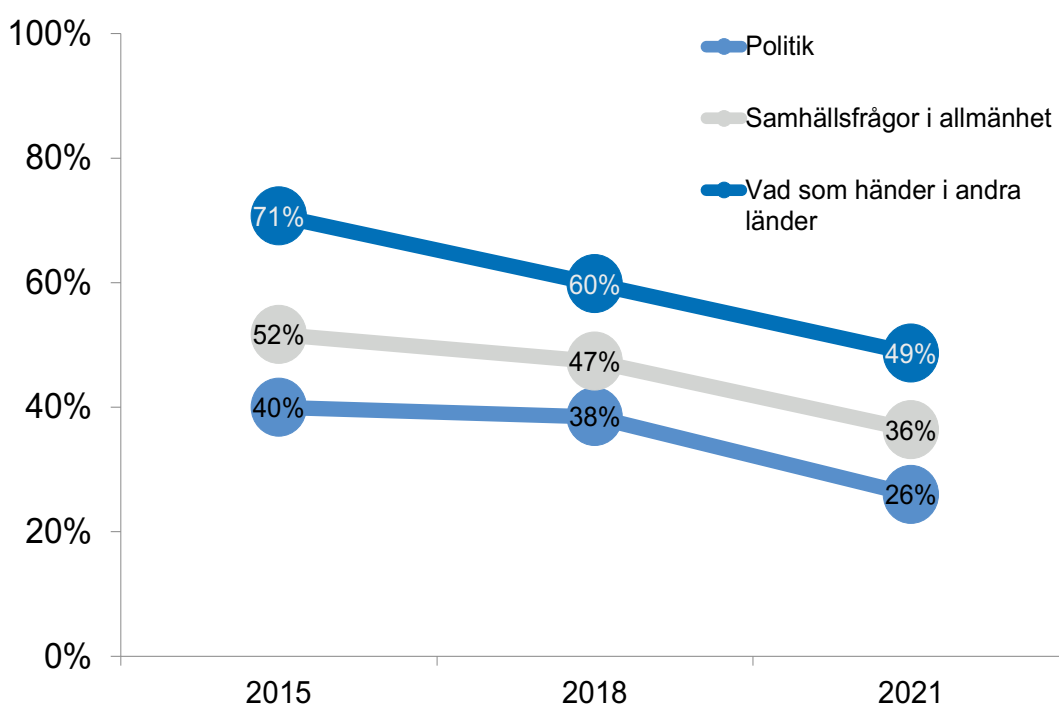

D. Politik och samhälle

Intresse för olika frågor

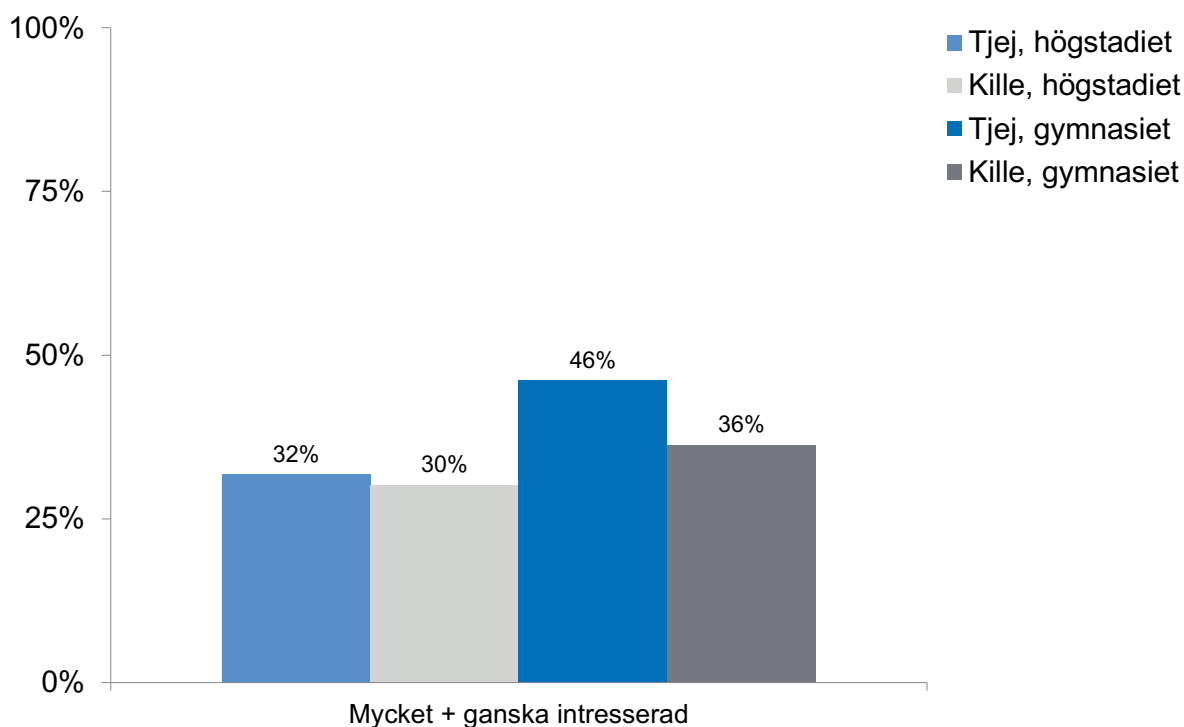
Ungdomarna i Borlänge svarade på frågor om hur intresserade de är av politik, samhällsfrågor i allmänhet och vad som händer i andra länder. Nedan redovisas den totala andelen som är intresserad av de olika frågorna. Ungdomarna är mest intresserade av vad som händer i andra länder och minst intresserade av politik. Intresset för samtliga frågor minskat över tid.

Andelen som är mycket eller ganska intresserade av följande: Jämförelse över tid

I Dalarna ställdes även en regionspecifik fråga som intresset för klimatet och miljön. Vad som framgår i diagrammet på nästa sida är att tjejer i gymnasiet är mer intresserade än övriga av klimat och-miljö-frågor. Intresset i Borlänge är på en liknande nivå som regionsnittet.

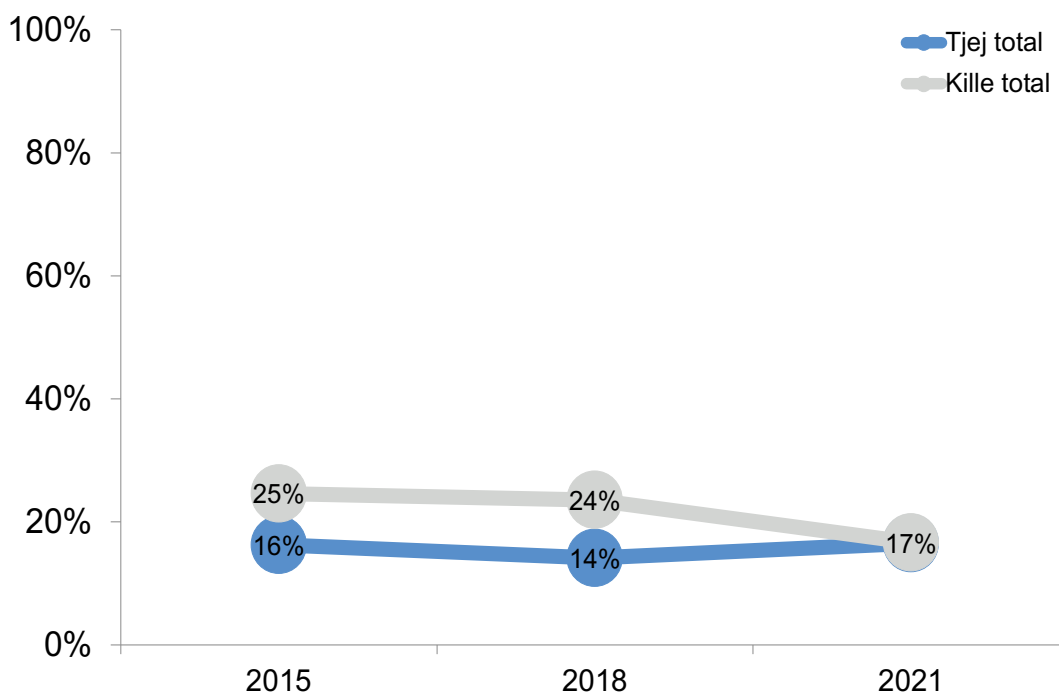
När det gäller frågor som rör klimat och miljö är jag:

Möjligheter att påverka

I diagrammet nedan ser vi att drygt 17 % av ungdomarna i Borlänge upplever att de har ganska eller mycket stora möjligheter att framföra sina åsikter till de som bestämmer i kommunen. I en jämförelse över tid framkommer det att andelen killar som ser sig ha möjligheter att föra fram sina åsikter har minskat jämfört med 2018, medan andelen tjejer har ökat något.

Andel som ser sig ha mycket eller ganska stora möjligheter att föra fram sina åsikter till dem som bestämmer i kommunen: Jämförelse över tid

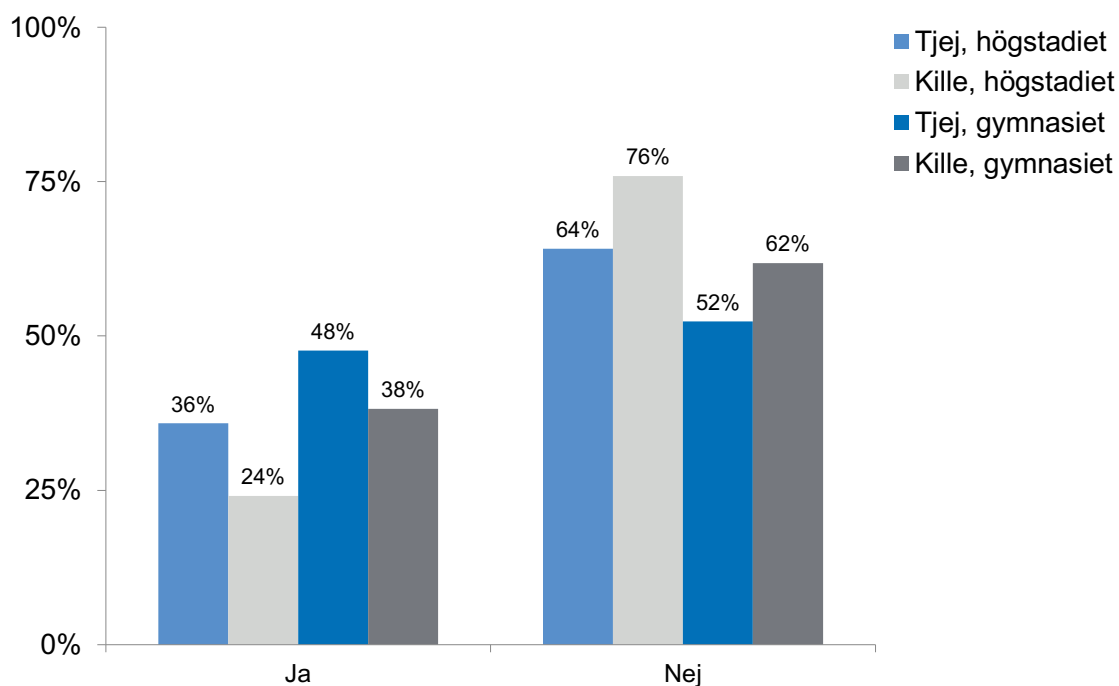

Vill vara med och påverka

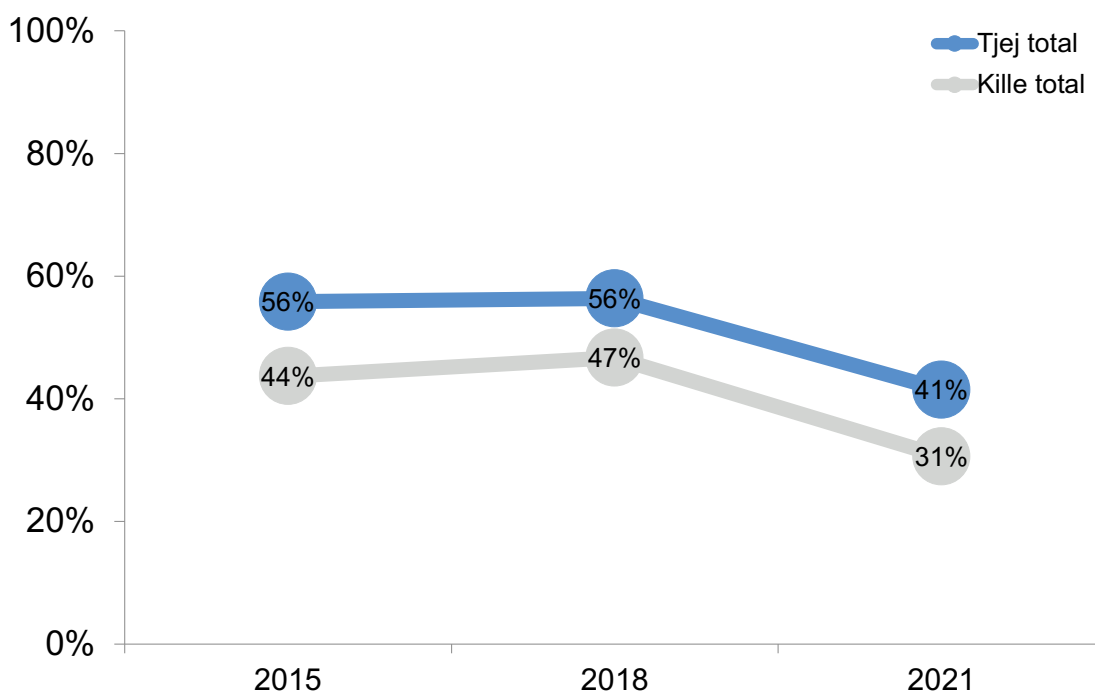
Ungdomarna svarade på en fråga om huruvida de vill vara med och påverka i frågor som rör Borlänge. I denna fråga framgår det att andelen gymnasietjejer som vill påverka (48 %) är högre än i övriga grupper. Killar i högstadiet vill i lägst grad vara med och påverka. Andelen unga som vill påverka i kommunen har minskat tydligt sedan år 2018, både bland tjejer och killar.

Högstadiungdomar i Borlänge vill vara med och påverka vad som händer i kommunen i klart lägre utsträckning än rikssnittet och regionsnittet. För gymnasieungdomar är resultatet på en liknande nivå som region-och rikssnittet.

Vill du vara med och påverka i frågor som rör din kommun?

Andel som vill påverka i kommunen: Jämförelse över tid

Vad vill du påverka?

Ungdomarna som svarade att de ville påverka kunde även i fritext ta upp vad för typ av frågor de skulle vilja påverka. Flera nämner sådant som rör skolan. Skolmaten, schemat, trivseln, skolmiljön och utlärnings sätt är exempel på frågor som ungdomarna tar upp som rör skolan. Även kollektivtrafiken är något som flera tar upp, bland annat att kunna påverka busstrafiken gällande linjer, tider och kort.

Även samhällsfrågor som integration, kriminalitet, klimat och bensinpriser tas upp av flera ungdomar. Några lyfter att de önskar påverka i frågor som rör idrott och andra att de vill påverka i frågor gällande trygghet och säkerhet. Flera skriver också att de vill påverka i frågor gällande kommunens utseende, politik och utbud av aktiviteter.

Nedan redovisas några citat från ungdomarna.

"skolmaten, hur kommunen ska vårda staden med till ex att hålla efter gräsklippning, städa gator, vart man ska lägga pengar någonstans"

- Kille, gymnasiet

"Kollektivtrafiken för den är bedrövlig"

-Tjej, gymnasiet

"Jag tycker att integrationen i Borlänge ska förbättras. Just nu är vårt samhälle relativt segregerat"

- Kille, högstadiet

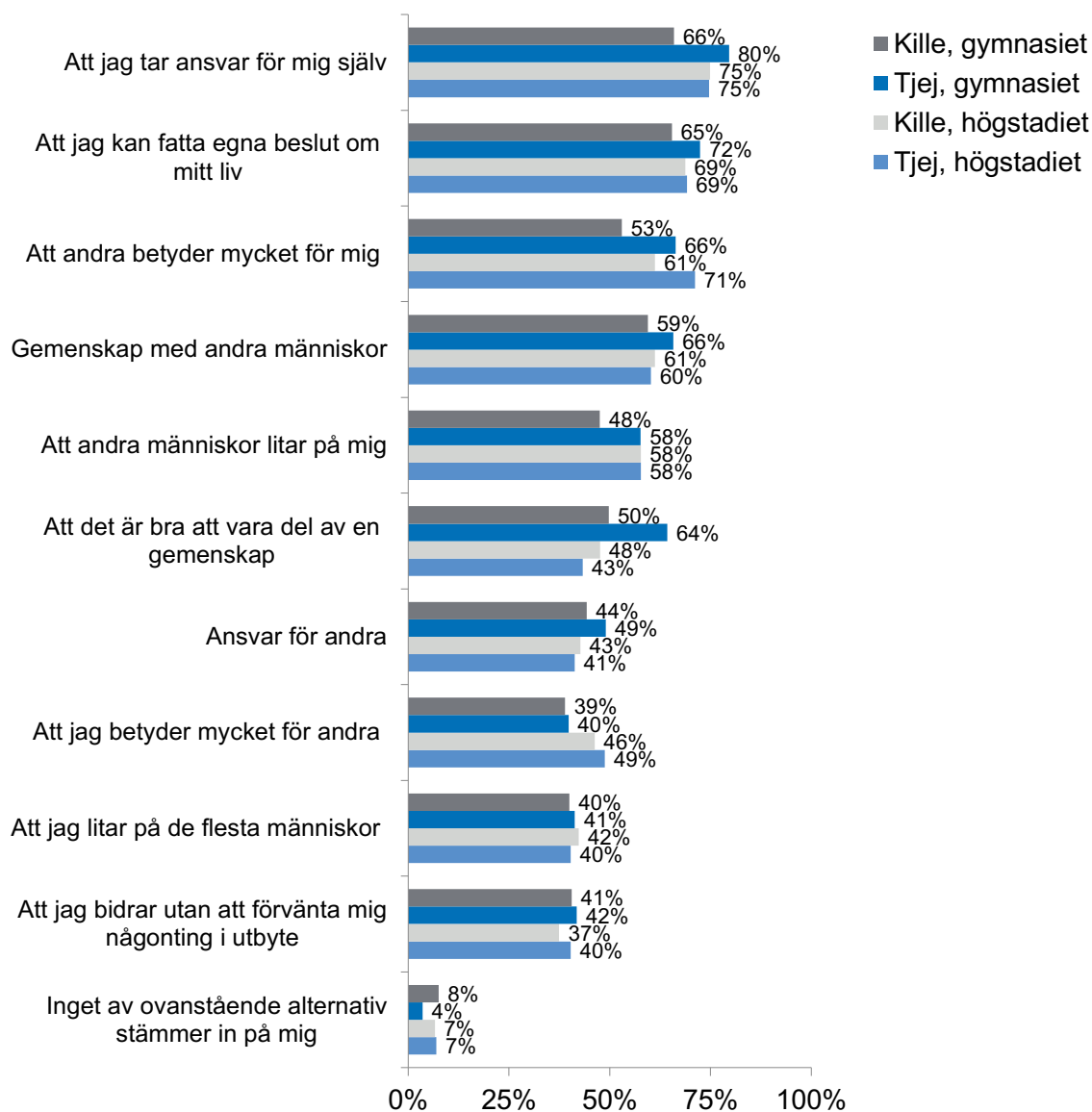
"de som handlar om sport, vi i Borlänge kommun vill ha lika förutsättningar inom sporten som de andra kommunerna har"

-Tjej, högstadiet

Ungas syn på delaktighet och gemenskap

Det ställdes även en regionspecifik fråga om ungas syn på gemenskap, möjlighet till självbestämmande och synen på relationer till andra människor. Vad som framgår är att majoriteten av ungdomarna i Borlänge känner att de tar ansvar för sig själva och att de kan fatta egna beslut om sitt liv. Majoriteten känner också gemenskap med andra människor och att andra betyder mycket för dem. Killar i gymnasiet är de som i lägre grad svarar att de känner att andra människor litar på dem, medan tjejer i gymnasiet är de som i högt grad känner att det är bra att vara del av en gemenskap. Högstadiungdomarna känner att de betyder mycket för andra i högre grad än gymnasieungdomarna. 4-8 % svarar att inget av alternativen stämmer in på dem.

Vi vill att du berättar för oss vilka påståenden som passar in på dig. Här kan du välja flera alternativ. Jag känner:

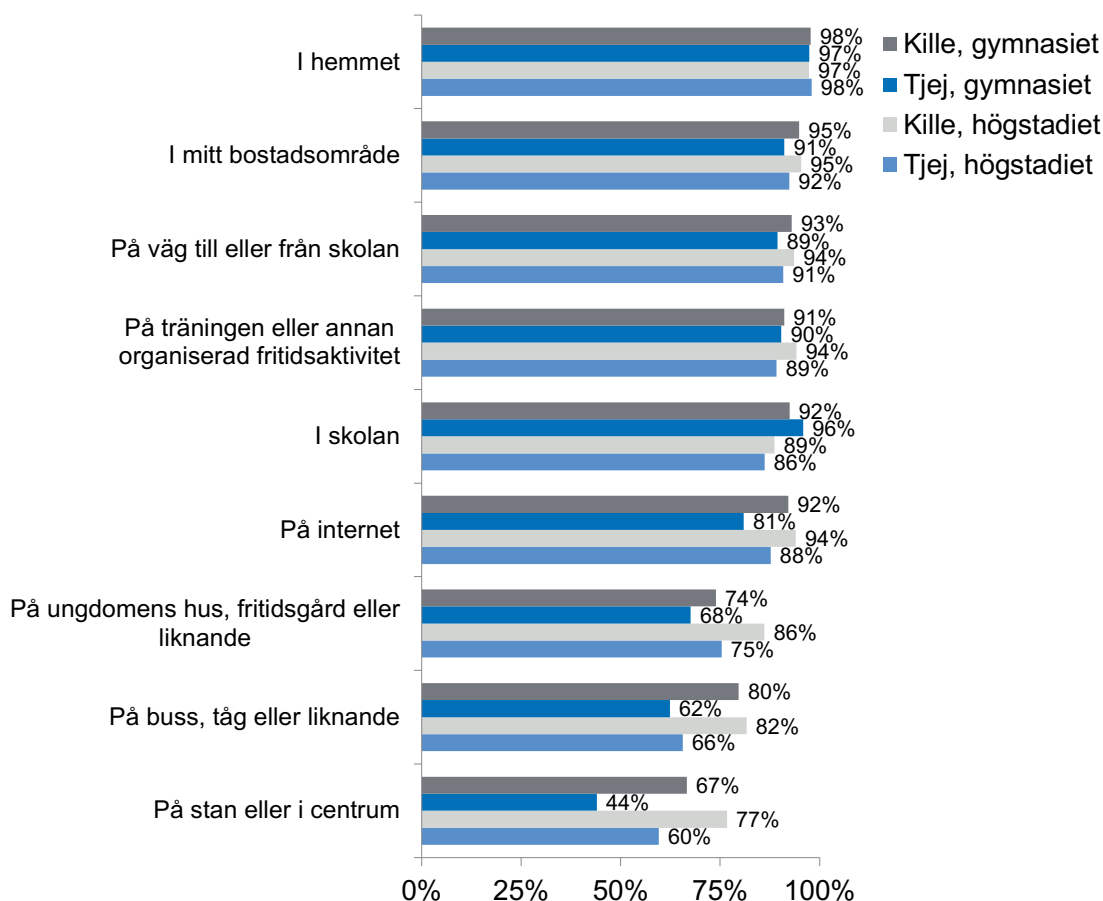

E. Trygghet

Frågor om trygghet

Ungdomarna fick svara på en fråga om hur trygga de upplever att de är på olika fysiska platser i kommunen och på internet. Som det framgår nedan svarar en stor andel att de alltid eller oftast är trygga hemma, i bostadsområdet, på väg till eller från skolan, på träningen, i skolan och internet. Tryggheten är lägre på stan/i centrum, på bussar/tåg och på ungdomens hus/fritidsgård eller liknande. Tjejer svarar i lägre grad än killar att de känner sig trygga på dessa platser. Jämfört med rikssnittet känner sig ungdomarna i Borlänge mindre trygga i kollektivtrafiken och på stan. Gymnasieungdomar känner sig även mindre trygga på ungdomens hus. I övrigt är resultatet ganska likt rikssnittet.

Hur ofta känner du dig trygg på följande ställen?*
Andel som svarat att de "alltid" eller "oftast" är trygga

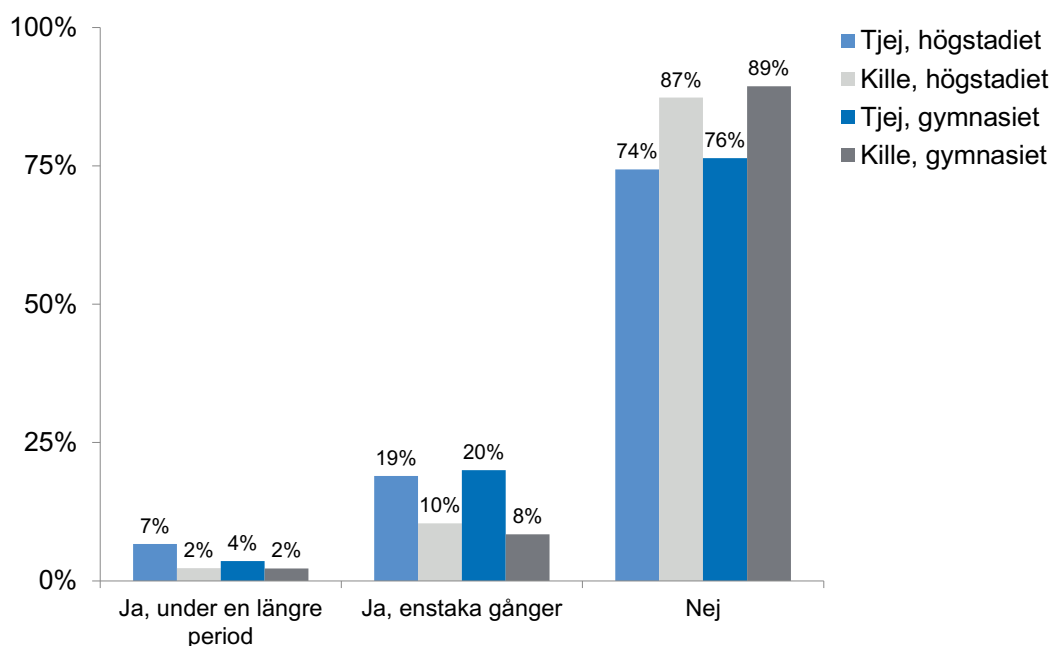
*Siffrorna i diagrammet ovan visar endast de som svarat på frågan, d.v.s. svarsalternativet "ej aktuellt" är borträknat. Andelen som svarat "ej aktuellt" på fritidsgårdsalternativet varierar mellan 62-66 %. Andelen som svarat "ej aktuellt" på träning/fritidsaktivitet varierar mellan 19-27 %.

Mobbning och trakasserier

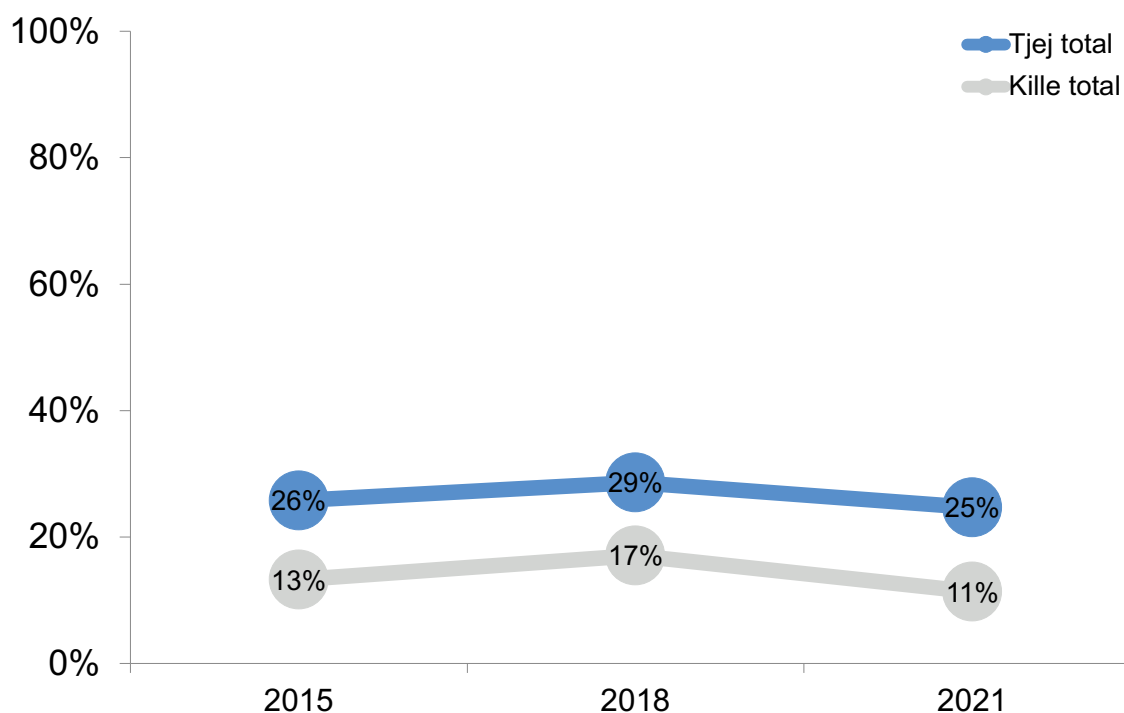
Vad som framgår här är att tjejer i högre grad än killar svarar att de utsatts för mobbning under en längre period eller enstaka gånger. Högstadietjejer har i högst grad utsatts under en längre period. Jämfört med 2018 har andelen som utsatts för mobbning minskat något, framför allt bland killar.

Andelen högstadieungdomar i Borlänge som utsatts för mobbning är lägre än både region- och rikssnittet. Avseende gymnasieungdomar är resultatet likt snitten.

Under de senaste sex månaderna, har du blivit mobbad, trakasserad eller utfryst?

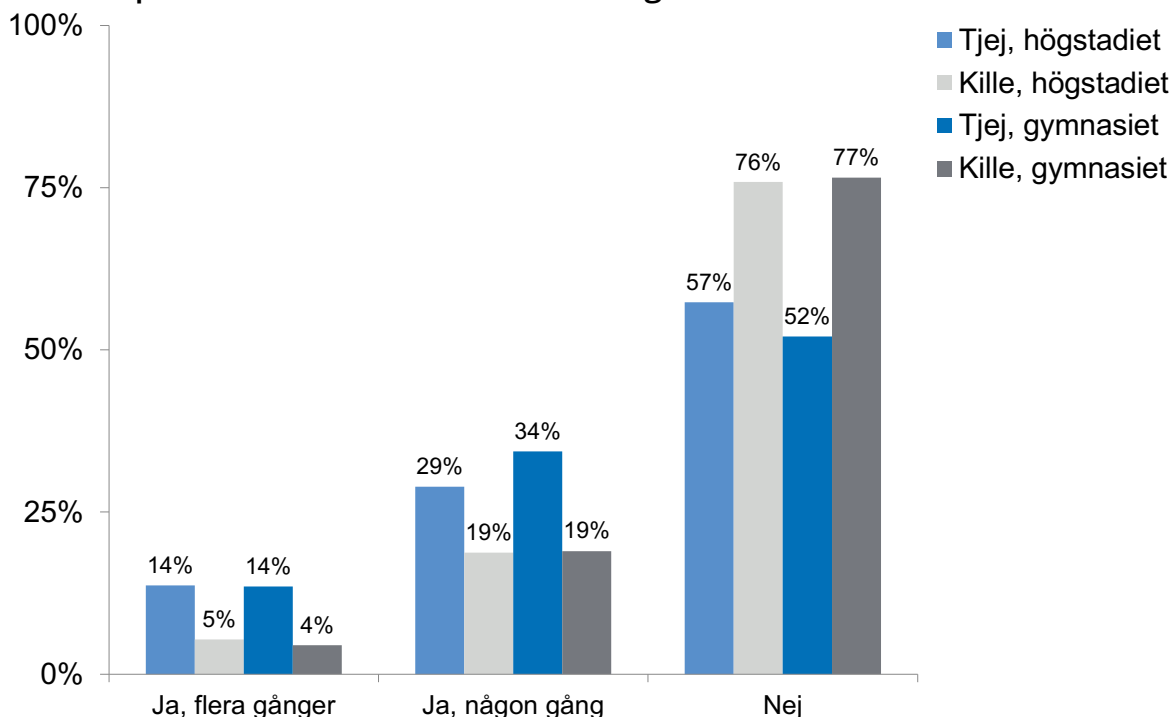
Andel som svarat "ja, längre period" eller "ja, enstaka gånger" på frågan om mobbning/trakasserier/utfrysning: Jämförelse över tid

Orättvis behandling

Ungdomarna fick även ange om de blivit orättvist behandlade på ett sätt som gjort att de mått dåligt. Här framgår att tjejer i både högstadiet och gymnasiet har blivit utsatta i högre grad än killar. 14 % av tjejerna anger att de utsatts flera gånger. Andelen högstadiungdomar som utsatts är något lägre i Borlänge jämfört med region- och riksnittet.

Har du, under de senaste sex månaderna, upplevt att du har blivit orättvist behandlad på ett sätt så att du har mått dåligt?

F. Hälsa

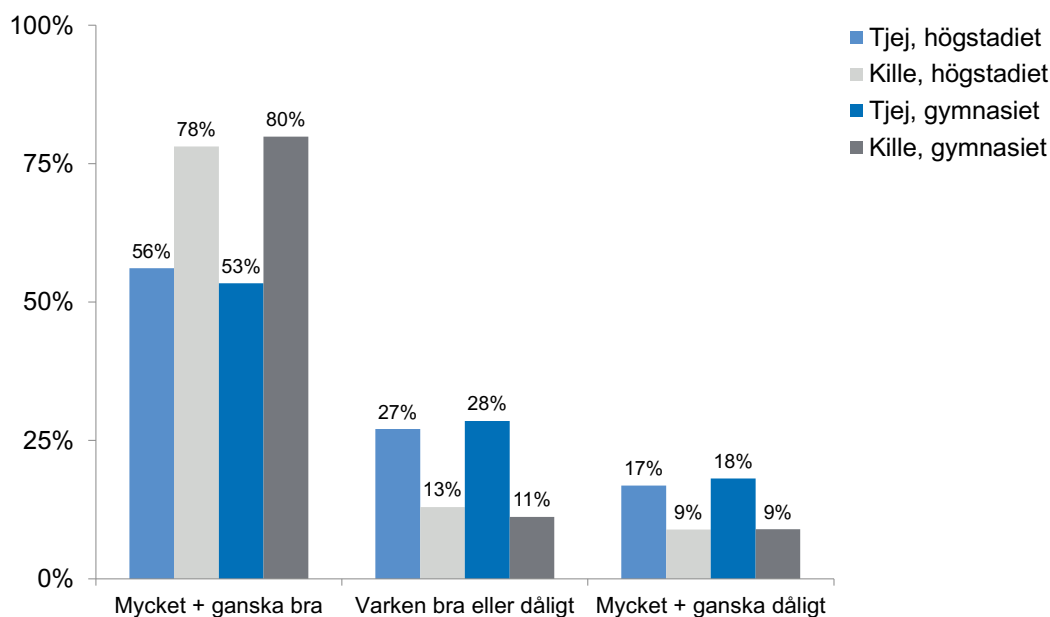
Självskattad hälsa

Forskning visar att det är vanligare att tjejer upplever ohälsa och psykosomatiska besvär än att killar gör det. Detta syns även i Borlänges Lupp-resultat.

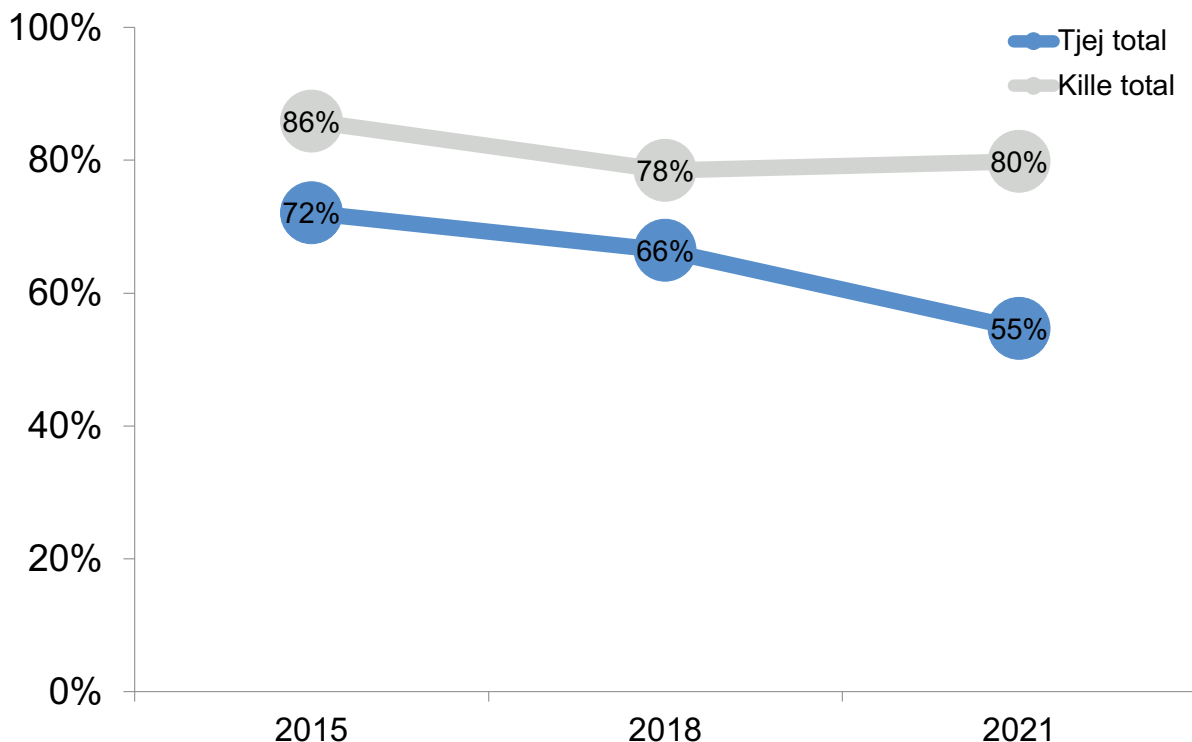
I Borlänge ser vi att andelen som svarar att de mår mycket eller ganska bra är klart lägre bland tjejer än bland killar. Tjejerna svarar även i högst grad att de mår mycket eller ganska dåligt. Över tid kan vi se att andelen tjejer som mår bra har minskat tydligt. Även andelen killar som mår bra har minskat något sedan 2015, men är på en liknande nivå som år 2018. Könsskillnaden i frågan har därmed ökat.

Vid en jämförelse med Dalarna och riket framgår det att högstadieungdomarna i Borlänge bedömer sin hälsa som bra i lägre grad än riksnittet. I övrigt är resultatet likt region- och riksnittet.

Under de senaste sex månaderna, hur bedömer du din hälsa, hur du mår eller känner dig?

Andel som bedömer sin hälsa som mycket eller ganska bra: Jämförelse över tid

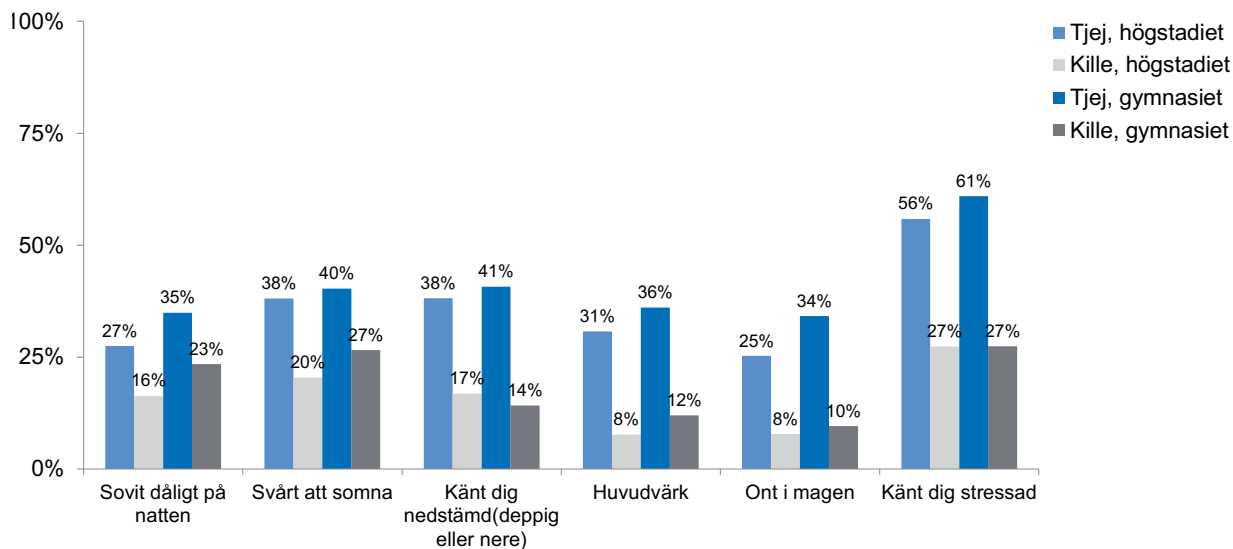

Psykiska och somatiska besvär

Ungdomarna fick svara på frågor om hur ofta de upplever olika psykiska och somatiska besvär. Samtliga besvär upplevs i högre grad av tjejer än av killar. En stor andel av tjejerna, 56-61%, svarar att de känner sig stressade flera gånger i veckan eller oftare. Andelen killar som gör detsamma är 27%. Vad gäller nedstämdhet är det 38-41% av tjejerna som svarar att de besväras av att vara nedstämda/deppiga flera gånger i veckan eller oftare. Bland killarna svarar 14-17% detsamma.

Över tid har andelen tjejer som upplever nästan samtliga besvär ökat. Andelen killar som upplever besvär är på en liknande nivå som tidigare.

Hur ofta har du haft följande besvär under de senaste sex månaderna? Andel som svarat "flera gånger i veckan" eller oftare

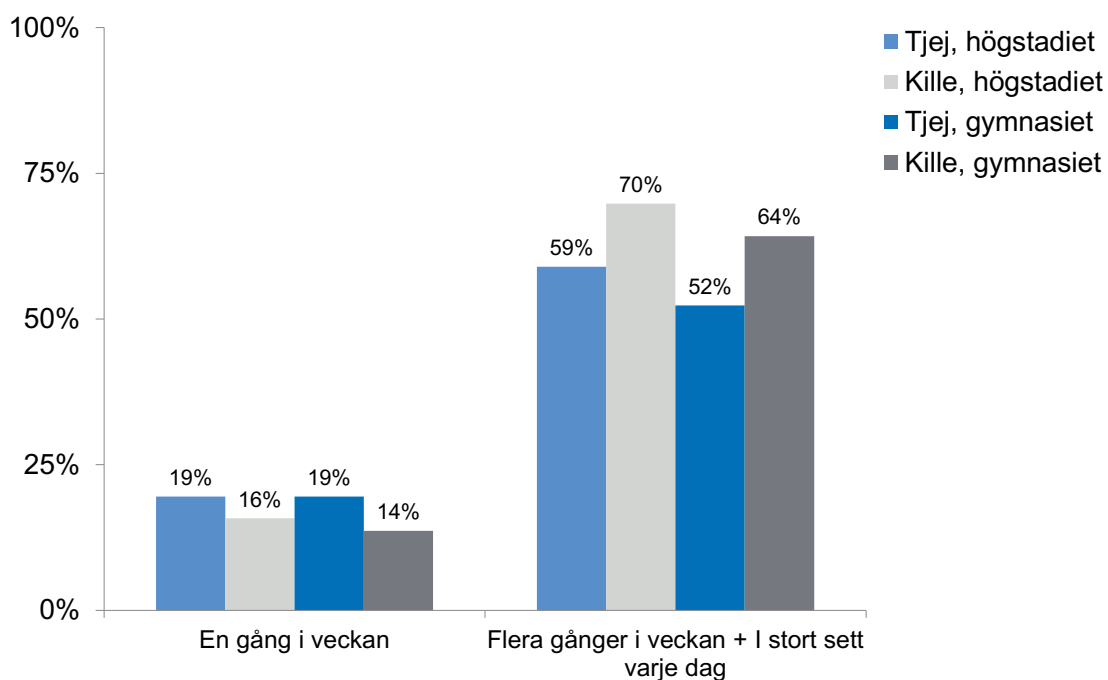
Träning och motion

Totalt 57 % av gymnasieungdomarna och 63 % av högstadieungdomarna i Borlänge svarar att de tränar flera gånger i veckan eller oftare. Andelen är högst bland killar i högstadiet och lägst bland tjejer i gymnasiet.

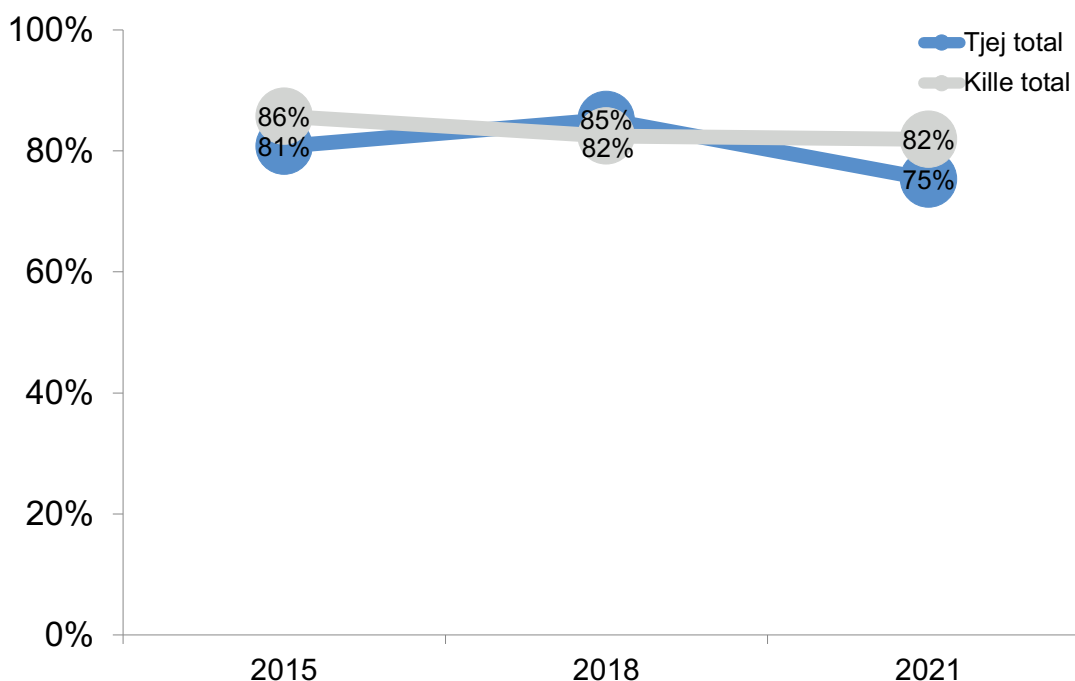
Över tid har andelen tjejer som tränar minst en gång i veckan minskat sedan 2018, medan andelen killar som gör detsamma är på samma nivå.

Hur ofta brukar du träna så att du blir andfådd eller svettas?

Andel som svarat "en gång i veckan" eller oftare

F4b. Andel som tränar en gång i veckan eller oftare: Jämförelse över tid

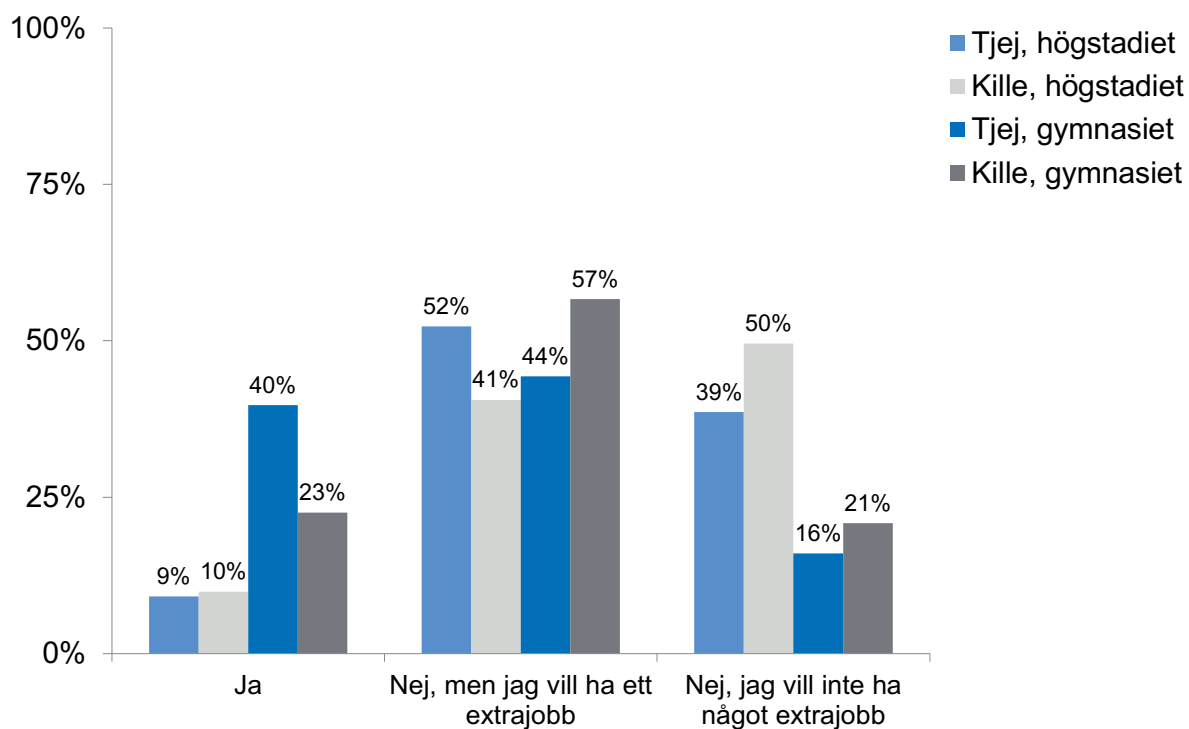

G. Arbete

Extrajobb

En andel om 10 % av högstadieungdomarna och 32 % av gymnasieungdomarna har ett extrajobb. Runt hälften svarar att de skulle vilja ha ett extrajobb. Killar i gymnasiet är de som i högst grad svarar att de skulle vilja ha ett extrajobb medan tjejer i gymnasiet är de som i högst grad redan har ett extrajobb. Över tid har det inte skett några större förändringar.

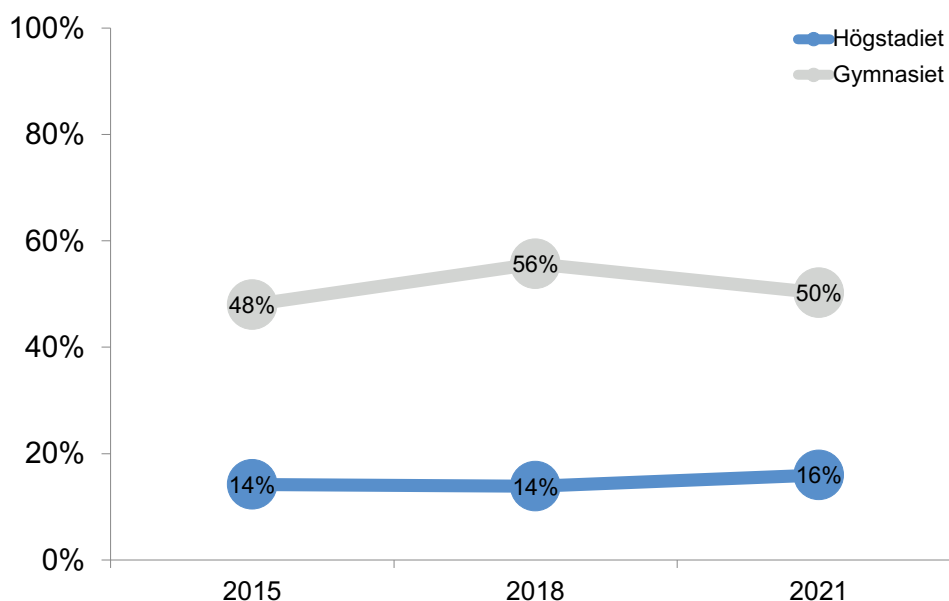
Har du något extrajobb just nu?

Sommarjobb

Andelen högstadieungdomar som hade ett sommarjobb den senaste sommaren är 16 %. Detta är likt rikssnittet för högstadieungdomar, men på en lägre nivå än regionsnittet. Andelen gymnasieungdomar som hade ett sommarjobb i somras, 50 %, är klart högre än för högstadieungdomarna. Det är dock klart lägre än både region- och rikssnittet för gymnasieungdomar. Andelen gymnasieungdomar med sommarjobb den senaste sommaren har även minskat sedan år 2018. Andelen högstadieungdomar med sommarjobb är relativt oförändrad.

Andel med sommarjobb den senaste sommaren: Jämförelse över tid

G2a. Andel med sommarjobb den senaste sommaren: Jämförelse med rikssnittet och regionsnittet

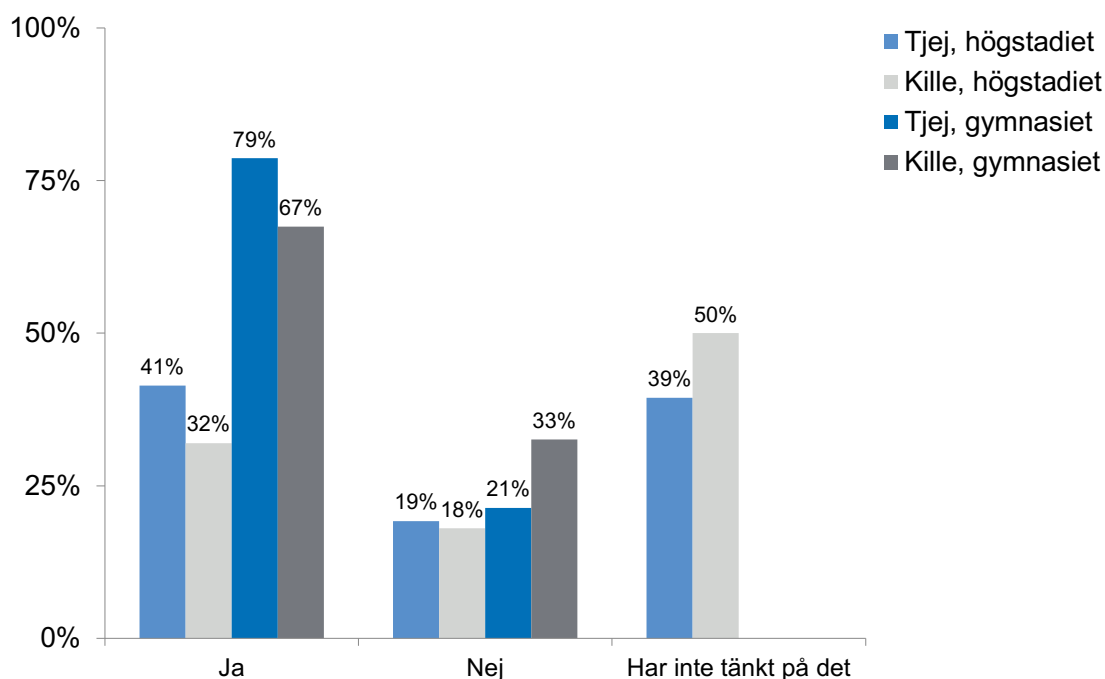
Borlänge högstadiet	Dalarna högstadiet	Riket högstadiet	Borlänge gymnasiet	Dalarna gymnasiet	Riket gymnasiet
16%	22%	16%	50%	68%	60%

H. Framtid

Flytta eller stanna i kommunen

I diagrammet nedan framgår att andelen som tror att de kommer att flytta från kommunen där de bor är högre bland gymnasieungdomarna än högstadieungdomarna. Tjejer i gymnasiet tror i högst grad att de kommer flytta, medan killar i högstadiet i lägst grad tror det. Andelen som tror att de kommer flytta bland högstadieungdomarna i Borlänge är lägre än regionsnittet och på en liknande nivå som 2018. Andelen gymnasieungdomar som tror att de kommer att flytta är däremot likt både region- och riksnittet, men har minskat sedan 2018.

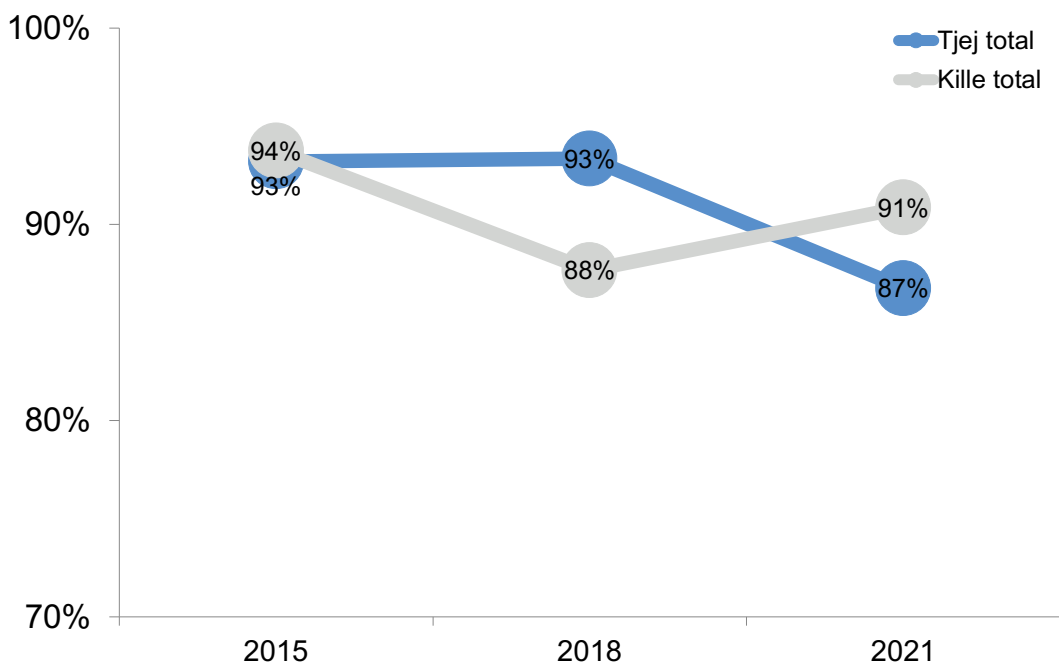
Tror du att du kommer att flytta från kommunen där du bor?

Framtid

I diagrammet på nästa sida framgår att en stor andel av ungdomarna i Borlänge svarar att de ser mycket eller ganska positivt på framtiden. Tjejer ser något mindre positivt på framtiden än killar, framför allt högstadietjejerna. Bland tjejerna har andelen med en positiv framtidssyn minskat från år 2018, medan den ökat något bland killar. Till skillnad från år 2018 ser tjejer i år mindre positivt på framtiden än killar.

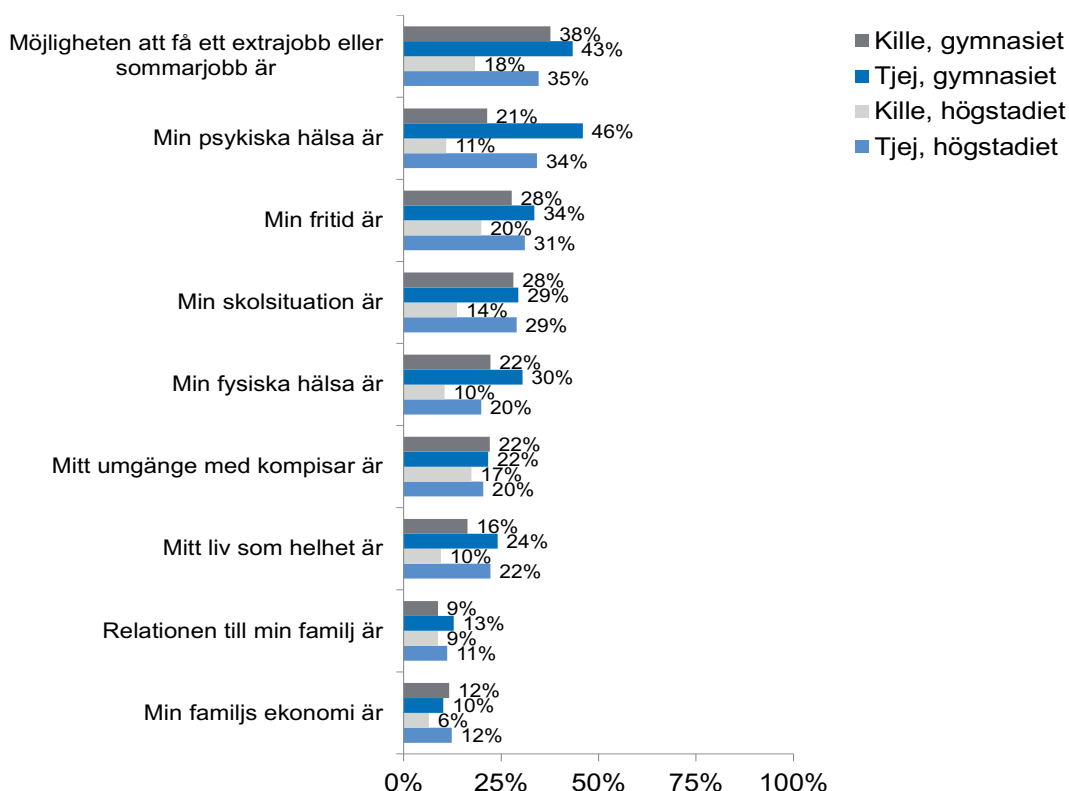
Hur ser du på framtiden? Andel mycket + ganska positivt. Jämförelse över tid

Corona-pandemin

I årets Lupp-enkät ställdes även en fråga om hur ungdomarna har påverkats av Corona-pandemin. Utifrån diagrammet nedan kan vi se att många unga, framför allt i gymnasiet, tycker att möjligheten att få ett extrajobb eller sommarjobb påverkats negativt på grund av pandemin. 34-46 % av tjejerna och 11-21 % av killarna svarar även att deras psykiska hälsa påverkats negativt på grund av pandemin. Gymnasietjejerna svarar i högst grad att både att deras psykiska och fysiska hälsa påverkats negativt.

Om du tänker på hur det är nu och hur det var innan Corona-pandemin började - På vilket sätt har ditt liv förändrats på grund av Corona-pandemin? Andel som svarat "Lite sämre" eller "Mycket sämre".

Fördjupningsområden

Rapporten innehåller även fördjupad analys i form av sambandsanalyser. De områden som Borlänge kommun valde var: "Fritid", "Trygghet och studiero" samt "Jämlik hälsa, jämlik trygghet och jämlikt lärande". Nedan presenteras kortfattat några av de saker som framkommit genom sambandsanalyserna i rapporten.

Fördjupat om ungas fritid

Genom sambandsanalyser framgår att ekonomiska förutsättningar och föräldrars sysselsättning samvarierar med ungas syn på fritiden. Sambandsanalyser visar bland annat att resurssvaga unga* är mindre nöjda med sin fritid och utbudet av aktiviteter. Detsamma gäller för de unga som har minst en förälder utanför arbetsmarknaden**, som är mindre nöjda än de som inte har det.

Det finns även vissa skillnader mellan de unga som svarat att de har en nedsatt funktion eller långvarig sjukdom och de som inte har det. Vad vi ser är att unga med en nedsatt funktion eller långvarig sjukdom är mindre nöjda med sin fritid och utbudet av aktiviteter jämfört med övriga unga. Även unga hbtq-personer*** är något mindre nöjda än övriga.

* De som har kategoriserats som resurssvaga har antingen svarat att de är mycket eller ganska missnöjda med sin egen ekonomi, att de är mycket eller ganska oroliga för sina föräldrars ekonomi och/eller att det hänt att de inte kunnat köpa saker som många andra i deras ålder gör

** De som svarat att minst en av deras föräldrar är arbetslös eller långtidssjukskriven/sjukpensionär

*** De som svarat att de är homo-, bisexuella eller övrigt/annat/vill ej uppge och/eller som svarat "annan könsidentitet"

Vad som också framgår är att de som svarat att de brukar träffa sina kompisar på sociala medier i något högre grad än de som inte gör det svarar att det stämmer helt att det finns saker att göra men inget som intresserar dem. De spelar även onlinespel, data- eller tv-spel flera gånger i veckan i högre grad, samtidigt som de i något lägre grad brukar träffa sina kompisar i samband med idrott. Det finns däremot inga tydliga skillnader när det kommer till synen på utbudet av aktiviteter och nöjdhet med fritiden.

Genom att titta på skillnader mellan bostadsområden framgår bland annat att andelen nöjda med fritiden varierar mellan 82-97 % i samtliga områden. Mest nöjda är boende i Torsång, följt av Bullermyren och Färjegårdarna/Tunet. Minst nöjda är boende i Jakobsgårdarna och Halvarsgårdarna/Idkerberget/Norr Amsberg.

Vad gäller synen på utbudet av fritidsaktiviteter syns också vissa skillnader. Framförallt Torsång sticker ut, där ungdomarna i klart högre grad än i övriga områden svarar att det finns ganska eller väldigt mycket att göra på fritiden. I Torsång svarar 86 % att det finns ganska eller mycket att göra, jämfört med 64-74 % i övriga områden. Minst nöjda med utbudet av fritidsaktiviteter är boende i Kvarnsveden, Tjärna Ängar/Tjärna Hage, Borlänge centrum och Halvarsgårdarna/Idkerberget/Norr Amsberg.

När det kommer till vad ungdomarna gör på fritiden syns också vissa skillnader. Här sticker Jakobsgårdarna, Tjärna Ängar/Tjärna hage och Halvarsgårdarna/Idkerberget/Norr Amsberg ut, och vi ser bland annat att unga boende i dessa områden i lägst grad

tränar/idrottar minst en gång i veckan. Unga i Tjärna Ängar/Tjärnar hage är också ute i naturen i lägst grad, och skiljer sig stort från övriga områden.

Ungdomarna i Tjärna Ängar/Tjärna Hage besöker däremot fritidsgårdar/ungdomens hus minst en gång i veckan i högst grad. 15 % av ungdomarna i Tjärna Ängar/Tjärna hage svarar att de besöker en fritidsgård varje vecka. Unga i Halvarsgårdarna/Idkerberget/Norr Amsberg är dock de som i lägst grad svarar att de aldrig besöker fritidsgårdar (59 %). Unga i Forssa besöker i högst grad aldrig fritidsgårdar (91 %).

Fördjupat om trygghet och studiero

Genom att fördjupat analysera frågorna som rör skolan framgår bland annat att de som är missnöjda med skolan i högre grad svarar att problem med mobbning, rasism, sexuella trakasserier och våld förekommer i skolan. De känner sig även mindre trygga i skolan, och på flera andra ställen i kommunen. De som är missnöjda med skolan har även i högre grad utsatts för otrygga situationer.

Vi ser också att de unga som utsatts för mobbning är missnöjda med skolan i högre grad än de som inte utsatts. De trivs också i lägre grad med stämningen i skolan, uppger i högre grad att rasism, våld och sexuella trakasserier förekommer där och har i klart högre grad utsatts för otrygga situationer (stöld, misshandel, hot och/eller sexuellt våld/utnyttjande). De unga som utsatts för mobbning och otrygga situationer känner sig även mindre trygga än övriga på flertalet platser.

Vid en analys av gruppen ungdomar som anser att de får vara med och bestämma om olika saker i skolan* framgår att denna grupp även är nöjdare med flertalet frågor som berör skolan, jämfört med de som upplever att de inte får vara med och bestämma.

* De som svarat att de får vara med och bestämma ganska mycket eller väldigt mycket avseende minst en aspekt i fråga C6. "Hur mycket upplever du som elev får vara med och bestämma när det gäller följande?" i avsnittet "Skola"

För att ta reda på mer om ungas skolsituation har även frågan om hur ungdomarnas skolsituation påverkats av Corona-pandemin analyserats. Vad som framgår är att resurssvaga unga i högre grad än övriga svarar att deras skolsituation blivit lite eller mycket sämre på grund av pandemin. Genom att analysera frågan utifrån bostadsområden framkommer också vissa skillnader. Vad som framgår är att boende i Forssa i klart lägre grad än övriga svarar att deras skolsituation blivit sämre på grund av pandemin. Unga i Färjegårdarna/Tunet svarar däremot i högst grad att deras skolsituation påverkats negativt.

Vad som också framgår är bland annat att resurssvaga unga, unga med någon funktionsvariation eller långvarig sjukdom och unga hbtq-personer i högre grad än övriga både utsatts för mobbning, orättvis behandling och är mindre nöjda med skolan.

Vi ser också vissa skillnader utifrån bostadsområden när det kommer till trygghet på olika platser i kommunen. Vad som framgår är bland annat att det finns vissa skillnader framför allt när det kommer till trygghet i stan/i centrum. Unga boende i Färjegårdarna/Tunet känner sig minst trygga på stan (39 %), följt av Kvarnsveden där 48 % känner sig trygga. Mest trygga på stan/i centrum känner sig däremot unga i Bullermyren (82 %) och Tjärna Ängar/Tjärna Hage (80 %). Andelen trygga på stan/i

centrum i övriga områden varierar mellan 51-76 %. När det kommer till utsatthet för otrygga situationer finns också vissa skillnader. Vad som framgår är att unga i Skräddarbacken utsatts i högre grad än unga i övriga områden. I Skräddarbacken har 38 % av ungdomarna utsatts för en otrygg situation. Unga i Färjegårdarna/Tunet har i lägst grad utsatts (12 %) medan andelen i övriga områden varierar mellan 17-33 %.

Fördjupat om jämlik hälsa, jämlik trygghet och jämlikt lärande

Sambandsanalyser visar också att det finns samband mellan ungas hälsa och utsatthet för orättvis behandling och otrygga situationer (våld, stöld, misshandel, sexuellt våld/utnyttjande). Vad som framgår är att de unga som utsatts för mobbning, orättvis behandling och/eller otrygga situationer både skattar sin hälsa som sämre än övriga, och i högre grad har regelbundna psykiska och somatiska besvär.

Det finns också samband mellan ungas hälsa och trivsel i skolan. Vad som framkommer är att unga som skattar sin hälsa som dålig i lägre grad är nöjda med och i lägre grad trivs i skolan. Unga som mår dåligt känner sig även mindre trygga i skolan, och ser sig i lägre grad ha möjlighet att påverka olika saker i skolan. Tittar man på gruppen unga som är missnöjda med skolan ser vi också att de både skattar sin hälsa som sämre än de som i nöjda, och i högre grad har regelbundna psykiska och somatiska besvär.

Vi såg också i avsnittet om "Hälsa" att tjejer mår sämre än killar. Tittar man specifikt på gruppen tjejer som mår dåligt i Borlänge syns också tydliga samband mellan utsatthet och trivsel i skolan. Vad som framgår är att de tjejer som mår dåligt i klart högre grad än de tjejer som mår bra har utsatts för mobbning, orättvis behandling och otrygga situationer. De är även mindre nöjda med skolan, trivs i lägre grad med stämningen och känner sig mindre trygga där.

Ekonomi är en ytterligare faktor som tydligt samvarierar med hälsa. Vad som framgår är att resurssvaga unga mår sämre än övriga unga. Detta gäller både den självskattade hälsan och förekomsten av psykosomatiska besvär flera gånger i veckan eller oftare. Utöver dessa samband framgår också att unga hbtq-personer och unga med en nedsatt funktion eller långvarig sjukdom mår sämre än övriga unga, både vad gäller självskattad hälsa och förekomsten av regelbundna psykosomatiska besvär.

Även på området "Hälsa" har skillnader analyserats utifrån var ungdomarna bor. Bland annat ser vi att de unga som bor i Halvarsgårdarna/Idkerberget/Norr Amsberg, Domnarvet, Färjegårdarna/Tunet och Forssa i lägst grad skattar sin hälsa som mycket eller ganska bra (59-62 %). Unga i Torsång och Ornäs är däremot de som i högst grad skattar sin hälsa som ganska eller mycket bra (runt 85 %). Unga i Torsång har även besvär med både stress och nedstämdhet regelbundet (flera gånger i veckan eller oftare) i lägst grad. Mest stressade känner sig unga i Skräddarbacken, följt av Färjegårdarna/Tunet. Unga i Färjegårdarna/Tunet känner sig även nedstämda i högst grad. Dock känner sig unga i Halvarsgårdarna/Idkerberget/Norr Amsberg nedstämda i liknande grad.

Slutsatser och rekommendationer

Utifrån skillnader mellan grupper (kön, ålder och övriga bakgrundsfaktorer), samt utifrån jämförelser mot rikssnittet och regionsnittet, förändringar jämfört med 2018 och områden som Borlänge anser prioriterade har några utvalda frågor och områden valts ut som rekommendationer för kommunen att jobba vidare med. Nedan presenteras kortfattat några av de slutsatser och rekommendationer som inkluderas i Borlänges Lupp-rapport. För en mer heltäckande bild hänvisar vi till huvudrapporten.

Fritiden i Borlänge

Eftersom vi ser vissa skillnader utifrån bland annat kön, men även ytterligare bakgrundsvariabler, när det kommer till ungas fritid kan det vara viktigt att kommunen arbetar med att skapa bättre förutsättningar och inkluderande aktiviteter för fler unga. Många fritidsverksamheter idag gör nämligen mer eller mindre omedvetna prioriteringar som gynnar vissa grupper och som kan stänga ute andra. Könsnormer och föreställningar om hur killar och tjejer är eller ska vara kan styra valen av fritidsaktiviteter som unga gör.¹

Eftersom det också framgår att bland annat ekonomiska förutsättningar samvarierar med ungas syn på fritiden kan det också vara viktigt att arbeta vidare med särskilda insatser riktade mot de unga som kan vara mer ekonomiskt utsatta. Eftersom unga är en heterogen grupp är en del unga mer utsatta än andra när det gäller de ekonomiska förutsättningarna för en meningsfull fritid. Exempel på grupper unga med sämre förutsättningar är unga som växer upp och bor i socioekonomiskt utsatta områden och unga som växer upp i ekonomiskt utsatta hushåll. Att bo längre ifrån större orter samt att ha en funktionsnedsättning är två ytterligare faktorer som kan bidra till högre kostnader och därmed utgöra ett hinder till deltagande i fritidsaktiviteter. Dessa hinder kan vara transportkostnader i det första fallet och bekostning av eventuella hjälpmedel i det andra fallet.²

Trygghet och trivsel i skolan

En viss positiv utveckling har skett när det kommer till trivsel och trygghet i skolan. Det är dock fortsatt en relativt stor andel som utsatts för mobbning enstaka gånger eller en längre period, framför allt bland tjejerna. Av de som utsatts svarar flest att det skett i skolan. Totalt 14 % i högstadiet svarar även att våld förekommer i skolan. Högstadieungdomarna är även mindre nöjda med olika aspekter i skolan än gymnasieungdomarna. Andelen högstadieungdomar som är nöjda med skolan har även minskat sedan 2018. Vi ser också genom sambandsanalyser att resurssvaga unga, unga med någon nedsatt funktion eller långvarig sjukdom samt unga hbtq-personer utsatts för mobbning i högre grad än övriga unga. De känner sig även mindre trygga i skolan, och är mindre nöjda med skolan. Vi såg bland annat också att missnöje med skolan samvarierar med otrygghet och utsatthet.

Allt som ökar välbefinnandet och ett öppet och förtroendefullt klimat i skolan är viktigt för att bland annat minska risken för våld och kränkningar.³ Det kan därmed vara

¹ Länsstyrelsen Västerbotten 2015: Idrott och normer

² MUCF 2020: "Ungas rätt till en meningsfull fritid"

³ Brå 2009: grövre våld i skolan

bra att kommunen arbetar vidare med frågorna om våld och mobbning gemensamt - då exempelvis förekomsten av mobbning också ökar risken för våld.⁴ Allt som ökar välbefinnandet och ett öppet och förtroendefullt klimat i skolan är viktigt för att bland annat minska risken för våld och kränkningar.⁵

I en studie av Skolforskningsinstitutet från 2021 som handlar om främjande av studiero framgår det att relationerna mellan vuxna och eleverna ska vara i fokus.⁶ Ytterligare saker som är viktiga för en ökad studiero, som även kan leda till ökad trivsel och trygghet, är bland annat att eleverna känner sig delaktiga, att det ska finnas tydliga strukturer och förväntningar, att arbetssätten anpassas utifrån eleverna och att läraren bemöter och uppmuntrar beteenden som leder till positiv miljö i klassrummen.

Trygghet på olika platser i kommunen

Vad gäller unga i Borlänge trygghet på olika platser i kommunen är tryggheten hög. Vi ser dock också att tjejer känner sig mindre trygga än killar på stan/i centrum, i kollektivtrafiken och på ungdomens hus/fritidsgård eller liknande. Även gymnasiekillarna känner sig mindre trygga på fritidsgård/ungdomens hus eller liknande.

Även om tryggheten i Borlänge är hög kan vi alltså se att tryggheten är lägre på vissa platser i det offentliga rummet, och det kan därför vara viktigt att kommunen arbetar vidare med frågor som rör trygghet. I fördjupningsområdet "Fördjupat om trygghet och studiero" såg vi också att det finns samband mellan olika former av utsatthet, otrygghet och trivsel i skolan. Även mot bakgrund av detta kan det vara viktigt att kommunen fortsatt arbetar med att minska ungas utsatthet för mobbning och en ökad trygghet och trivsel i skolan, också för att främja ungas trygghet generellt.

Eftersom vi också ser en lägre trygghet på ungdomens hus/fritidsgårdar kan det dessutom vara viktigt att kommunen arbetar med trygghetsfrågor på de mötesplatser som finns i kommunen för att skapa en mer trygg miljö för fler unga. Fritidsgårdar är dessutom en viktig arena i det lokala samhället, och fångar upp grupper av unga som inte finns representerade i föreningslivet i samma utsträckning som andra grupper. Detta gör fritidsgårdarna bland annat till en viktig plats för ungas möjligheter till organisering och kunskap om de demokratiska processerna, och är en arena där det finns potential att engagera fler och bredare grupper av unga.⁷

Hälsa

Eftersom vi ser vissa skillnader när det kommer till ungas hälsa, dels utifrån kön men också ytterligare bakgrundsvariabler, kan det vara viktigt att på olika sätt fortsatt arbeta med att skapa en mer jämlik hälsa för att förebygga och motverka ohälsa bland unga. I Statens offentliga utredning "Det handlar om jämlik hälsa" konstateras det att ojämlikhet i hälsa inte enbart kan lösas genom insatser för bättre levnadsvanor eller inom hälso- och sjukvården. Problem i skolan och arbetslöshet handlar i många fall om olika typer av ojämlikhet i förutsättningar, resurser och möjligheter.⁸ Att arbeta mot jämlika förutsättningar inom exempelvis skola/utbildning, fritid, boende och inom arbetsmarknaden är således även centralt i arbetet för en jämlik hälsa.

4 Skolverket 2009: grövre våld i skolan

5 Brå 2009: grövre våld i skolan

6 Skolforskningsinstitutet 2021 - Främja studiero i klassrummet

7 MUCF 2020: Ungas rätt till en meningsfull fritid - tillgång, trygghet och hinder

8 SOU 2016:55: Det handlar om jämlik hälsa

En ytterligare förklaring till ökningen av psykisk ohälsa bland unga en ökad skolstress, och särskilt bland tjejer. Ett hälsofrämjande arbete i skolorna kan därmed också vara viktigt för att motverka ohälsa bland unga. Enligt Skolinspektionen kännetecknas detta av ambitionen att identifiera, stärka och ta hänsyn till individens egna resurser för att främja hälsa. Detta innebär bland annat också att öka individens delaktighet och tilltro till den egna förmågan.⁹

Inflytande och delaktighet

En relativt hög andel av ungdomarna i Borlänge vill vara med och påverka i kommunen, speciellt på gymnasiet. Andelen som ser sig ha möjligheter att påverka är däremot lägre. Vi ser också att killar i årets Lupp-undersökning i lägre grad än tidigare år ser sig ha möjligheter att föra fram sina åsikter till de som bestämmer i kommunen. Andelen som vill vara med och påverka har också minskat jämfört med 2018, både bland killar och tjejer. Det är utifrån Lupp-undersökningen omöjligt att veta vad dessa skillnader och förändringar beror på, men däremot kan det vara viktigt att undersöka närmre vad som gör att unga är mindre engagerade än tidigare.

I MUCF:s rapport Fokus 21 definieras ett antal hinder/trösklar för ungas engagemang. Bland dessa finns levnadsvillkor och förutsättningar (exempelvis intresse och tid), fysisk och psykisk ohälsa, ekonomi, bristande tillgänglighet, brist på kunskap och kontaktnät, oro över hat och hot samt en negativ bild av politik.¹⁰ Eftersom förutsättningarna för unga att delta dessutom ofta är sämre överlag på grund av bland annat ålder, utbildning och erfarenhet är det viktigt att sänka trösklarna för deltagande, där samhället och kommunen får en viktig roll. Det ingår dessutom i skolans uppdrag att skapa förutsättningar till samhällsengagemang hos unga. Det kan därmed vara viktigt att arbeta för att sänka trösklarna för engagemang genom att sprida kunskap, spara tid, ge resurser och skapa rum.¹¹

⁹ Skolinspektionen 2021: Gymnasieskolors arbete för att främja elevers hälsa

¹⁰ MUCF 2021: Fokus 21: Vilja att förändra - Drivkrafter, hinder och utmaningar för ungas samhällsengagemang

¹¹ Sveriges Ungdomsråd 2012: Medborgarprojektet: Ni kan bättre

